



НОВЫ ДОМ для скарбніцы мастацтва

17 снежня адбылося ўрачыстае адкрыццё новых Выставачнага і Рэстаўрацыйнага карпусоў Нацыянальнага мастацкага музея. У мерапрыемстве прыняў удзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч.

Як адзначыў міністр, ідэя стварэння адзінага музейнага комплексу ў цэнтры сталіцы ўзнікла ў пачатку 2000-х. У выніку музей набыў новыя выставачныя залы, дэпазітарый, рэстаўрацыйныя майстэрні, фондасховішчы, памяшканні навуковай бібліятэкі, кнігарню з зонай кафэ і сувенірную краму. Якасна ўдасканаленая музейная інфраструктура, створанае безбар'ернае асяроддзе. На дадзеным этапе ў будаўніцтва і рэканструкцыю ўкладзена трыццаць восем мільёнаў рублёў.

Цяпер Нацыянальны мастацкі музей — гэта вялізная арт-прастора, дзе наведвальніку будзе камфортна правесці ўвесь дзень.

Працяг на ст. 2–3.



Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч і генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапец.



Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

**17 снежня —
Дзень
беларускага
кіно.
Матэрыялы
па тэме
чытайце на**

ст. 2, 5, 9, 14, 16

Art-блог

**ШАКАЛАД, АБРАДЫ
І ЖАНЧЫНА SOLA**



Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы рыхтуе глядачам да свят ажно тры прэм'еры запар, прычым дзве з іх адбудуцца ў адзін дзень. Прэм'еры цікавыя, заслугоўваюць увагі насамрэч.

ст. 8

Рэпарцёрскі
марафон

**3 СУБОТКАМ
ДЫ ІМПРЭЗАЙ —
АД СЁМКАВА
ДА РАКАВА**



Журналіст "К" пра валанцёрскі рух, які нечакана адкрывае новыя імёны, тэмы і вандроўкі па мясцінах, звязаных з культурнай спадчынай.

ст. 13

Гледзячы ў будучыню

14 снежня адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатоля Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

10 снежня былі падведзены вынікі Міжнароднага конкурсу піяністаў "Мінск-2021". А ў Міжнародным дзіцячым конкурсе "Музыка надзеі", што праходзіў у Гомелі, удзельнічалі дзесяцінаццаць васьмінаццаці гадовыя юныя музы-

кантаў, лаўрэаты былі названыя таксама 10 снежня. Уладальніцай Гран-пры стала вучаніца Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Сафія Крат (габой). Таксама падведзеныя выні-

кі агульнарэспубліканскага конкурсу рэалізаваных праектаў патрыятычнай тэматыкі, неўзабаве мае адбыцца цырымонія ўзнагароджання пераможцаў.

15 снежня ў рамках Рэспубліканскай дабрачыннай акцыі "Нашы дзеці" ў сталічным Маладзёжным тэатры эстрады прайшла навагодняя праграма з прэмірным паказам інтэрактыўнай казкі "Чароўнае слова". На прадстаўленне былі запрошаныя вучні ўстаноў адукацыі сферы

культуры з усіх рэгіёнаў краіны і дзеці супрацоўнікаў устаноў культуры. Гледзачамі прадстаўлення сталі таксама дзеці са шматдзетных і малазабеспечаных сем'яў, пераможцы конкурсаў і алімпіяд гарадскога, рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўня. Маленькім гасцям свята былі ўручаны падарункі ад Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму.

K

Са святам беларускага кіно!

Дзень беларускага кіно адзначаўся 17 снежня, і ў гонар свята ў Доме кіно ў Мінску прайшло ўрачыстае мерапрыемства. Адлік відзеца ад 17 снежня 1924 года, калі з'явілася пастанова Савета Народных камісароў "Аб кінавытворчасці ў БССР" і было створана Дзяржаўнае ўпраўленне па справах кінамастаграфіі і фатаграфіі "Белдзяржкіно".

Надзея КУДРЭЙКА

Сёлета, калі Беларускаму кіно споўнілася 97 гадоў, акцэнт у святкаванні сімвалічна быў зроблены на паўвекавым юбілеі Беларускай анімацыі, які прыпаў менавіта на гэты, 2021 год. Вішаванні ў адрас беларускіх кінамастаграфістаў, супрацоўнікаў

Клопат аб работніках на першым месцы

16 снежня дэлегацыя Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму наведвала Міністэрства культуры з мэтай падпісання тарифнага пагаднення на 2022—2024 гады.

Павел САЛАЎЕЎ / Фота аўтара

Міністр Анатоля Маркевіч прывітаў калег, якія распрацоўвалі гэты дакумент. Старшыня прафсаюза Тацяна Філімонава адзначыла сацыяльна-арыентаваную накіраванасць работы міністэрства. Па яе словах, гэта дазволіць сумеснымі намаганнямі дасягнуць многіх пастаўленых мэт, накіраваных у першую чаргу на дабрабыт супрацоўнікаў галіны культуры.

Тацяна Васільеўна адзначыла, што новае тарифнае пагадненне захавала ранейшыя гарантыі для работнікаў і нават дазволіла зрабіць чалавека на месцы больш абароненым. Распра-

цавана 13 новых пунктаў. Сіцсла аб самых важных з іх. Калі найменш адпраўляе работніка на прастой з прычыны эпідэміялагічнай сітуацыі, то работніку аплачваюцца адпачынак у пачатку і 100% тарыфнай стаўкі. Акрамя таго, цяпер работніку даецца паўнаватрасны свабодны дзень адпачынку за любы тэрмін працы падчас афіцыйнага выходнага. Пры скарачэнні штата арганізацыі, калі ў ёй працуе двое работнікаў-сужанцаў, нельга звальняць адразу дваіх, хача б аднаго трэба пакінуць. Таксама ўнесена норма, каб пры наяўнасці бюджэтных сродкаў замацоўвалася надбавка на кантракце ў 50 працэнтаў. Замацавана паняцце добраахвотнага работніка — гэ-



та чалавек, які не дапускае парушэння працоўнай і выканальніцкай дысцыпліны і не мае дысцыплінарных спагнанняў на працягу года, якія папярэднячаюць даце заканчэння кантракта. Таксама павялічана колькасць дзён адгулу з захаваннем або без захавання заробнай платы з аднаго да трох. Цяпер найменш зможць прадстаўляць аплачвалыя сацыяльныя водпускі пры наяўнасці бюджэтных сродкаў. Пашыраны пералік неаплачвалых сацыяльных водпускаў. Пры ўдзеле ў спартакіядах захоўваецца сярэдні заробак работніка на момант іх правядзення і

аплачваюцца праезд. З маладымі спецыялістамі кантракты будуць заключацца толькі з іх згоды. Ім будзе давацца ў гэтым выпадку надбавка ў не менш як 30% ад акладу.

У канцы мерапрыемства Анатоля Маркелавіч адзначыў вялікую праведзеную працу і заўважыў, што працоўныя калектывы заўсёды адчуваюць падтрымку прафсаюзаў. Пасля адбылося падпісанне пагаднення абодвума бакамі. На развітанне дэлегацыю прафсаюзаў падарыла міністэрству невялікую навагоднюю ёлку, а міністр павіншаваў калег з надыходзячымі святамі.

K

Барысаў перадаў эстафету Оршы

17 снежня ў Барысаўскім гарадскім палацы культуры імя М. Горкага адбылася ўрачыстае цырымонія закрыцця рэспубліканскай акцыі "Культурная сталіца Беларусі — 2021". Гэтае ганаровае званне з наступнага года пераходзіць гораду Оршы.

Павел САЛАЎЕЎ

На мерапрыемстве гасцей чакалі фотазоны, майстар-класы, творчыя выставы народных рамёстваў. У канцэрце прымалі ўдзел балет А.Шамровой, старшыня Саюза кампазітараў Беларусі

Заканчэнне. Пачатак на ст. 1

Новы дом для скарбніцы мастацтва

Сучасная матэрыяльна-тэхнічная база даць магчымасць развіваць выставачную і асветніцкую дзейнасць, значна пашырыць магчымасці захавання і рэстаўрацыі твораў мастацтва. У новым выставачным корпусе ўзвеша наведальніцкай прадстаўленныя выставы "Рух Зямлі" і "Выратаваны мастацкія каштоўнасці".

Пасля завяршэння ўсіх рэстаўрацыйных і будаўнічых работ музейны квартал Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь будзе мець наступную структуру: Галоўны корпус (будынак па вуліцы Леніна, 20), Адміністрацыйны корпус (будынак па вуліцы Леніна, 22), Выставачны корпус (будынак па вуліцы Карла Маркса, 24) і Рэстаўрацыйны корпус (будынак па вуліцы Кірава, 25). Усе яны будуць злучаныя пераходнымі галерэямі. У цэнтры комплексу размесціцца ўтульны дворык са скульптурамі.

Увод у эксплуатацыю першай чаргі музейнага комплексу Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь значна палепшае матэрыяльна-тэхнічную базу рэстаўрацыйных майстэрняў і, па сутнасці, закладвае падмурк для буйнога рэстаўрацыйнага цэнтра. Пасля рэканструкцыі будынка па вуліцы Кірава, 25 у ім выдзелены дадатковыя памяшканні для навукова-даследчых і рэстаўрацыйных майстэрняў музея.

Дзякуючы чатырнаццаці новым памяшканням плошча рэстаўрацыйных майстэрняў павялічылася да 1398 м². У агульную колькасць памяшканняў Рэстаўрацыйнага цэнтра ўваходзяць чатыры майстэрні па рэстаўрацыі алейнага жывапісу, чатыры майстэрні сектара рэстаўрацыі старажытнабеларускага мастацтва і чатыры майстэрні сектара рэстаўрацыі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, у тым ліку майстэрні па рэстаўрацыі прадметаў з тканіны, металу, дрэва і фарфору, а таксама майстэрня для пакрыцця лакам і майстэрня для рэстаўрацыі вялікафармацыйнага жывапісу.

Акрамя майстэрняў, у Рэстаўрацыйным корпусе размешчаныя восем новых фондасховішчаў, абсталяваных спецыяльнымі сістэмамі захоўвання музейных прадметаў і калекцый. Музейная бібліятэка заняла новае памяшканне з асобным кнігасховішчам,

Газета – рэгіёны – чытач

■ — У навагодняе свята значную ролю возьме на сабе акцыя "Нашы дзеці", у рамках якой традыцыйна адбудуцца дабрачынныя мерапрыемствы па вішаванні тых, каму гэта асабліва патрэбна. Як прайдуць мерапрыемствы ў Віцебскай вобласці?

Намеснік начальніка аддзела работы арганізацыйнай сферы культуры ўпраўлення культуры Віцебскага абласнага арганізацыйнага адрасу: Алег Агееў:

■ — Ва ўстановах культуры вобласці адбудуцца тэматычныя спектаклі і інтэрактыўныя прадстаўленні для дзяцей-сірот, дзяцей-інвалідаў, дзяцей са шматдзетных і малазабеспечаных сем'яў, пе-

беспечаных сем'яў. Так, 16 снежня ў Віцебск пройдзе абласны навагодні бал для навуэнцаў і студэнцкай моладзі з удзелам кіраўніцтва вобласці. 28 снежня ў Канцэртнай зале "Віцебск" пройдзе абласное навагодняе дабрачыннае свята з удзелам 950 дзяцей з усіх раёнаў рэгіёна. У рамках свята адбудзецца паказ навагодняга прадстаўлення "Ізумрудны горад. Вязьвартанне". 24 снежня ў Наваполацку пройдзе гарадское дабрачыннае свята з паказам "Новы год у Дзедмарозаўку". 28 снежня ў Полацку пройдзе раённае дабрачыннае навагодняе свята для дзяцей са шматдзетных і малазабеспечаных сем'яў, пе-

раможаў алімпіяд, творчых конкурсаў і спартыўных спаборніцтваў, 29 снежня — для дзяцей-сірот і дзяцей без апекі бацькоў, дзяцей-інвалідаў. 28 снежня ў Оршы пройдзе раённае дабрачыннае навагодняе свята з прадстаўленнем "Амаль навагодняя гісторыя".

■ — З надыходзячым годам Барысаў перадае абавязкі культурнай сталіцы Оршы. Кожнаму месцу ганарова пранесці гэты статус, які ўтрымоўвае ў сабе і вялікую адказнасць. Як справіцца з абавязкамі культурнай сталіцы ў Барысаве?

Яўген Каласоўскі, начальнік аддзела ідэалогіі, культуры і справах моладзі Барысаўскага райвыканкома:

— За 2021 год у Барысаве адбылося 78 асноўных культурных мерапрыемстваў і дадаткова больш за 100. Асноўныя з гэтых фестываляў, выстаў і конкурсаў — гэта, напрыклад, персанальная мастацкая выстава члена Беларускага саюза мастакоў Паўла Амлюскага, адборачны тур "Славянскага базару — 2021", канцэрт Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь вакальнай групы "Чысты голас"; выстаўка артэфактаў з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі

Беларусь; IV Адкрыты святаконкурс па вышыўцы "Чароўныя палышкі": свята "Летняя феерыя"; фестываль "Японская восень у Беларусі" і многія іншыя.

■ — Напрыканцы года вынікі сваёй работы падводзіць і Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П. В. Масленікава. Летась сур'ёзна паўплывала на яго дзейнасць пандэмія каранавіруса. А як відзецца работа цяпер?

Дзмітрый Жураўскі, загадчык аддзела навукова-выдавецкай дзейнасці і маркетынгу Магілёўскага музея імя П. В. Масленікава:

— Цяпер сапраўды наведальніцка стала большай. Каб прыцягнуць іх, на сваім сайце і ў сацыяльных сетках мы праводзім віртуальныя выставы і відэаканкурсы. Падобная практыка выкарыстоўваецца ў многіх музеях. На гэтым тыдні 14 снежня ў нас пачало праводзіцца баталеаграфічнае прадстаўленне "Цар Ірад". Яно цікава і дзецям і дарослым. З сярэдзіны лістапада да канца снежня ў музей ладзіцца "Навагодняе майстэрня", на якой нашы госці вырабляюць алінкавыя цацкі, паштоўкі, самаробныя падарункі.

Падрыхтаваў Павел САЛАЎЕЎ

КУЛЬТУРА

ШТОТДНІШНЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з асноўніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — КРЫВЯКОС Аляксандр Пялічэў, адказны скарбнік — Кеня ПЯЦЬКОЎА; рэдактар аддзела: Яўген РАЎІН, агульнаадукацыйны рэдактар: Зміцёр ЮРКЕВІЧ, Надзея БУНЦЫВІЧ, Надзея КУДРЭЙКА, Антон РУДАК, Павел САЛАЎЕЎ, Ілья СВЯРІН, Юрый ЧАРНІКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, мастацкі рэдактар — Наталія СВЯРІЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Фінансавы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Ільініна.

Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў ведаюць імя аўтара, поўнае імя і імя па бацьку, паштарны адрас (імяру паштатка, дату выдання, кім і калі выданы паштарны адрас, асабліва нумар), асабіста месца працы, заробкі адрас.

Аўтарскія рупкі не рэзкуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыялы на правах рэкламы.

© "Культура", 2021. Нідэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпіска ў друку 10.12.2021 у 18.00. Закоўва 3155.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

220013, Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.

ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

і ветэранаў кінастудыі "Беларусьфільм" накіравалі Старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Наталля Качанова і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатолій Маркевіч. На свяце ў Доме кіно іх зачытаў намеснік міністра культуры Валерый Грамада. У рамках мерапрыемства былі ўручаны пачэсныя ўзнагароды міністэрства культуры — сярод узнагароджаных былі як стваральнікі фільмаў, так і супрацоўнікі кінапракатных арганізацый. Адбыліся таксама выступленні артыстаў Тэатра-студыі кінаакцёра і студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Скончылася ўрачыстая падзея паказам анімацыйных стужак, неаднойчы ўшанаваных прызамі розных кінафестываляў: "Тіліпка" рэжысёра Таццяны Кубліцкай, "Дзед" рэжысёра Аляксандра Ленкіна, "Ронда-капрычыёза" рэжысёра Ігара Воўчака і "Лагодны воўк" рэжысёра Наталлі Хаткевіч.

На стар. 5 чытайце артыкул пра рэстаўрацыю фондаў беларускага кіно.

K

Алена Атрашкевіч, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Вікторыя Алешка, акцёры тэатра і кіно Алеся Пухова і Аляксандр Вергуноў, вакальная група "Беларусь", заслужаны народны калектыў народных інструментаў "Каралі" і найлепшыя творчыя калектывы Барысаўскага раёна.

За гэты год у Барысаве, які і належыць культурнай сталіцы, адбылося мноства мерапрыемстваў. Актыўна бралі на сябе ролю іх арганізатары і прымаючага боку Барысаўскі Палац культуры імя М.Горкага, Стара-Барысаўскі сельскі Дом культуры, раённы Цэнтр народнай творчасці, Барысаўская цэнтральная раённая бібліятэка імя І.Х.Каладзева, галерэі "З'ява" і "Праменад".

Сапраўды, горад на працягу года прыкладаў усе сілы для таго, каб яго жыхары і госці змаглі адчуць радасць ад сустрэч з самымі рознымі калектывамі, творцамі і талентамі.

K



Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

абсталяваным сучаснымі мабільнымі сістэмамі захоўвання, і чыгальнай залай з камп'ютарызаванымі працоўнымі месцамі. У двух памяшканнях агульнай плошчай 164 м² размешчаныя сорак тысяч адзінак кніг і перыядычных выданняў.

У рамках урачыстай цырымоні адкрыцця новых карпусоў музея падзяка міністра культуры Рэспублікі Беларусь за значны ўклад у захаванне нацыянальнай культуры была вынесена намесніку генеральнага дырэктара па навуковай і асветніцкай рабоце Нацыянальнага мастацкага музея Святлане Анэйка і дырэктару УП "Рэмаўтадор Савецкага раёна горада Мінска" Дзмітрыю Русіну. Ганаровай граматай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь за значны асабісты ўклад у захаванне і папулярызацыю нацыянальнага мастацтва быў узнагароджаны намеснік міністра культуры Сяргей Саракан. Таксама ганаровай граматай за значны ўклад у развіццё беларуска-расійскіх культурных сувязяў узнагароджана дырэктар Дзяржаўнага гісторыка-мастацкага і літаратурнага музея-запаведніка "Абрамцава" (Расійская Федэрацыя) Алена Вароніна.

K

Страта

ФІНБЕРГ Міхаіл Якаўлевіч

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка выказаў спачуванні родным і блізкім вядомага дырыжора, дырэктара — мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра, народнага артыста Беларусі Міхаіла Фінберга.

"Мазэтра стаў сімвалам цэлай эпохі ў эстрадным мастацтве. Без астатку аддаваў сябе музыцы і глядачу. Чалавек вялізнага педагогічнага таленту выхаваў не адно пакаленне папулярных маладых выканаўцаў", — гаворыцца ў спачуванні.

11 снежня 2021 года на 75-м годзе жыцця памёр дырэктар — мастацкі кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі, народны артыст Беларусі Фінберг М.Я.

М.Я.Фінберг нарадзіўся ў г.Мазыры. З'яўляўся выхаванцам ваеннага аркестра ў г. Курск, затым служыў у ваенным аркестры Беларускай ваеннай акругі. Скончыў Беларускае дзяржаўнае кансерваторыю імя А.В.Луначарскага. Працаваў артыстам аркестра Беларускага радыё і тэлебачання, затым галоўным дырыжорам аркестра Беларускага дзяржаўнага цырка.

З 1987 года з'яўляўся дырэктарам — мастацкім кіраўніком Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі. Пад кіраўніцтвам М.Я.Фінберга аркестрам былі падрыхтаваны і выкананы сотні канцэртных праграм у жанрах эстраднага, джазавага і акадэмічнага музыкі з твораў беларускіх, савецкіх і замежных кампазітараў.

З ініцыятывы М.Я.Фінберга былі арганізаваны і штогод праводзіліся музычныя фестывалі і канцэртныя праграмы ў малых гарадах Беларусі і ў рэгіёнах, якія пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Ён з'яўляўся адным з заснавальнікаў Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", Міжнароднага музычнага фестывалю "Залаты шлягер", Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі і іншых знакавых культурных праектаў. З аркестрам пад кіраваннем М.Я.Фінберга выступалі самыя папулярныя эстрадныя выканаўцы Савецкага Саюза.



Творчую дзейнасць М.Я.Фінберг паспяхова сумяшчаў з педагогічнай работай, выхаваў не адно пакаленне таленавітых музыкантаў і эстрадных спевакоў. М.Я.Фінберг вёў актыўную грамадскую дзейнасць, з'яўляўся членам Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, арганізацыйных камітэтаў міжнародных і рэспубліканскіх музычных фестываляў.

Вялікі ўклад М.Я.Фінберга ў развіццё беларускай і савецкай музычнай культуры адзначаны дзяржаўнымі ўзнагародамі Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўнай прэміяй Рэспублікі Беларусь, прэміяй Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва і іншымі ўзнагародамі.

Светлая памяць аб выдатным музыканце і грамадскім дзеячы назаўжды захаваемца ў нашых сэрцах.

Р.А.Галаўчанка, Н.І.Качанова, У.П.Андрэйчанка, І.П.Сяргеев, І.У.Петрышэнка, М.У.Рыжанкоў, І.У.Луцкі, К.У.Бурак, А. М.Маркевіч, В.Г.Хрэнін, Ю.В.Шулейка, Н.М.Шарстнёў, Г.М.Салавей, У.С.Каранік, А.Г.Турчын, Л.К.Зяц, У.Я. Кухараў, А.Ф.Паўлечка, В.П.Раіччык, В.М.Елізар'ев, Л.К.Захлеўны, Я.К.Папалўская, А.М.Анісімаў, А.В.Атрашкевіч, Н.В.Вітчэнка, К.М.Дулава, Н.У.Карчэўская, А.І.Мікіта, Ю.М.Гільдзюк, С.Я.Анцішын, П.А.Бяляўскі, А.А.Каліноўскі, Дз.Ф.Качароўскі, У.М.Ксёнд, Н.У.Тамела, У.М.Ткачэнка, В.П.Чайкоў.

Чалавек-аркестр, чалавек-анталогія

Народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг ва ўсе часы быў своеасаблівым маяком сярод бурлівых хваль-струменяў музычнага мэйнстрыму.

Спачатку — аркестр цырка з яркім джазавым пасылам, традыцыі якога закладаў у гэтым калектыве дырыжор Барыс Райскі. Потым Мазэтра стварыў Канцэртны аркестр, які пры ўсіх зменах сваёй назвы быў вядомы як аркестр Фінберга — практычна "імяны" калектыву, што насіў імя свайго кіраўніка яшчэ пры ягоным жыцці, прычым літаральна з самага пачатку свайго існавання.

Пэўны час Міхаіл Якаўлевіч "рыфмаваўся" з вядомай маскоўскай тэлепраграмай "Угадай мелодыю", бо аркестр пад яго кіраўніцтвам правёў некалькі дзясяткаў яе выпускаў, што выходзілі ў прайм-тайм. Жаданне папулярызаваць беларускую эстра-

ду і яе развіццё ва ўлонні сусветнай прывялі мазэтра да Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне і да Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску": фінбергаўскі калектыву быў не проста іх заўзятым удзельнікам, а сапраўдным стрыжнем тых фестывальных імпрэз, вакол якіх прэзентаваліся іншыя мерапрыемствы.

А колькі намаганняў было аддадзена шматлікім фестывалем беларускай камернай музыкі, што ладзіліся ў малых гарадах! Усё гэта пачыналася яшчэ ў тыя гады, калі Нясвіжскі палац, Мірскі замак ды іншыя на сёння рарытэтных гістарычных мясцінах не былі дзейна ўключаны ў культурную арбіту краіны,

і Фінберг свядома звяртаўся да адраджэння забытых "замкавых" музычных традыцый. І сіламі сваіх музыкантаў узнімаў з небясы не толькі архіўныя творы, але і прадстаўляў слухачу найноўшыя, замоўленыя беларускім кампазітарам. Такім чынам Міхаіл Фінберг стварыў некалькі разнажанравых, рознастыльвых музычных анталогій. Ды ён і сам — сапраўдны анталогія беларускай музыкі.

І шчэ. Увесь трыццацігадовы шлях газеты "Культура" Міхаіл Якаўлевіч быў яе сапраўдным сябрам, прымаючы актыўны ўдзел у рабоце рэдакцыйнай калегіі, падтрымліваючы нас і словам, і справай. Ён і для гэтага знаходзіў час. Калектыву "К" смуткуе разам з усёй музычнай грамадскасцю і прыхільнікамі таленту гэтай надзвычайна яркай, легендарнай Асобы, душа якой адляцела ў Космас...

K

Телефанаву я яму за два тыдні да яго адлёту ў неараць, а дакладна — 27 лістапада.

Нагоды былі прэм'ерныя паказы і паўторы канцэртаў "Аркестра Беларусі", створанага ім у 1987-м "АБ", — навага і пахлон чуллівых кіраўнікоў канала БТ-3 да Мазэтра. Ведаючы Міхаіла Фінберга з 1966 года, сведчу, што ў другой палове жыцця ў яго была, кажучы словамі рускага паэта,

"Одна, но пламенная страсть" — Музыка

Прыступкі перад 1987-м

Напачатку ўсё, здавалася, было супраць: умовы жыцця, нават выпадковасці. Чаго было кажаць ад напугалоднага быту ў пасляваенным Мазыры, куды былы франтавік, бедны шавец Якаў з жонкай Ёзай і дзецімі перавёз з вёскі Мяшэкавічы старэньюку хатку! Стаіць яна і цяпер на вуліцы Пушкіна пад нумарам "8" на схіле гары над ракой-прыгажуняй Прыпяццю.

Радзіна Фінбергаў працавала шмат і цяжка, для пракурору трымалі парсючка, карову, адзін пакой дамка здавалі кватаранту — усё ж прыбытак.

І тут першая зачэпка ў біяграфіі хлапчука: кватарант іграў у гарадскім духавым аркестры на альтушыцы. І другая зачэпка: старэйшы брат падараваў малому Мішы барабанчык. Трэцяя: патфон з наборам кружэлак у суседзяў. Першая песня, якую вывучыў

будучы прафесар музыкі, "Пора в путь-дорогу".

Канешне, Мішу аддалі ў музычную школу.

Ён перабываў ва ўсіх выкладчыкаў, ва ўсіх класах, хапаючыся за розныя інструменты. Але знаходжанне ў "храме муз" бязлітасна перарвалі, калі высветлілася, што вучань іграе не па нотах, а... па слыху. І будучага Лаўрэата Дзяржаўнай прэміі папросту турнулі.

Працяг на ст. 15



Папераджальная шыльда ў лагеры.



Дыярама і аўтэнтчныя прадметы з лагера ў экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.



Галіна і Яўген Клумавы.

Малым Трасцянецца, пераважна заснаваны на сведчаннях, сабраных Надзвычайнай дзяржаўнай камісіяй па раследаванні нацысцкіх злачынстваў, члены якой прыбылі ў Трасцянец ужо 14 ліпеня 1944 года. У анлайн-версіі, акрамя фотаздымкаў і дакументаў камісіі, прадстаўлены і кадры кінахронікі, якія зафіксавалі яе дзейнасць па даследаванні месцаў масавых забойстваў і пахаванняў у ваколіцах Малага Трасцянца, а таксама відэазапісы сведчаньняў вязняў лагера.

Карты і фотаздымкі паліцыйнага галоў, зробленыя падчас следчых дзеянняў, дазваляюць атрымаць уяўленне аб структуры і тапаграфіі лагера смерці, які склаўся ўласна з лагера прымусовай працы, месца масавых расстрэлаў на ўрочышчы Благаўшчына і месца спалення цел ахвяр на ўрочышчы Шашкоўка. Акрамя таго, у лагера рыхтавалі апертаў для высочнага партызанскіх груп. Асобны раздзел прысвечаны так званай “Аперацыі 1005”, якую нацысты распачалі ў пачатку 1943 года, калі зразумелі неабходнасць адступлення з акупаваных тэрыторый і вырашылі замест іх стварыць сваіх злачынстваў, знішчаючы цэлыя забітыя. Гэтай працай займаліся вязні працоўнага лагера СД, якіх пасля таксама забівалі, каб не пакідаць сведак. Наступныя раздзелы выставы прысвечаны гісторыі ліквідацыі апошніх вязняў лагера 30 чэрвеня 1944 года і пасляваенным судам над гітлераўскімі злачынцамі, да тымі ж да трагедыі Трасцянца.

Памяць аб трагедыі народаў

Напрыканцы 1941 года масавыя рэпрэсіі гітлераўцаў у Мінску выйшлі на новы ўзровень — раней горад ужо зведаў здзекі з ваеннапалонных, публічныя павешанні падпольшчыкаў і расстрэлы вязняў гета. Цяпер жа ў Мінск пачалі прыбываць па чыгунцы эшалоны з яўрэямі, дэпартаванымі з самой Германіі, а таксама Аўстрыі ды Чэхаславакіі. Гэтых людзей пераконвалі, што яны едуць на ўсход, каб працаваць, але насамрэч усіх іх чакала знішчэнне.



Манумент «Брама памяці» работы скульптара Канстанціна Касцючэнка.

талля Яцкевіч, распавядаючы аб працы з медыяфарматамі, якая выдзешча ў гэтай установе, падкрэсліла, што яшчэ ў 1980-я гады ў экспазіцыі музея працавалі пяць кінаўстановак: паказвалі хроніку ваенных гадоў па тэмах, якім была прысвечаная тая ці іншая музейная зала. Таксама там можна было пабачыць дзве электронныя карты, прысвечаныя развіццю партызанскага руху і падзеям вызвалення Беларусі. Аднак галоўным аб'ектам прыцягнення ўвагі для наведвальнікаў музея была дыярама, прысвечаная лагераў у Мінску Трасцянецца, створаная на рубжы 1960-1970-х гадоў, якая ўжо мела гукавыя і святлодынамічныя эфекты і працавала ў першым будынку музея на працягу больш чым трыццаці гадоў.

Сітуацыя змянілася ў лепшы бок з пераездам музея ў новы будынак у 2014 годзе, і цяпер у яго залах працуюць каля сарака мультымедыяных прыладаў. У зале, прысвечанай рэаліям нацысцкага акупацыйнага рэжыму, працуе пяць мультымедыяных прыладаў: інтэрактыўны інфармацыйны базай звестак аб спаленых вёсках, электронная кніга памяці ваеннапалонных, якія загінулі ў штабло 352 у Маскоўшчыне, інтэрактыўная панэль аб нацысцкіх лагерах на тэрыторыі Еўропы, відэапраектар, які дэманструе фотаздымкі ахвяр лагера ў Мінску Трасцянецца, а таксама відэапанель, на якой дэманструецца эпізод спалення вёскі са знакамітага фільма “Ідзі і глядзі”. Наўняць музейных сканераў дазваляе праводзіць работу па пераводзе дакументаў у лічбавы фармат — так, сёлет былі лічбаваныя тысячы дзвеце пяцьдзесят артофактаў з фондаў.

Антон РУДАК

Як праз восемдзесят гадоў сучасныя паліцыйныя еўрапейскіх народаў разам захоўваюць памяць аб тых трагічных падзеях і імкнучыся не дапусціць іх паўтарэння, даследчыкі гісторыі Другой сусветнай вайны абмяркоўвалі 9 снежня падчас анлайн-мерапрыемства “Транснацыянальная памяць аб мінісцкім гета і Мінску Трасцянецца”, зладжаным Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтрам імя Ёханеса Рау і Гістарычнай майстарыні імя Леаніда Левіна. Агулам з 11 лістапада 1941 і да 9 кастрычніка 1942 года ў мінскае гета альбо адрозу ў Мінску Трасцянецца былі дэпартаваныя дваццаць тры тысячы яўрэяў з трох гэтаў краін Еўропы. Як адзначаў малератар сустрачы, гісторык Сяргей Новікаў, удзельнікі абмеркавання спрабавалі знайсці адказы на пытанні, што яшчэ неабходна зрабіць для захавання памяці аб гэтай трагедыі, якія магчымасці для вывучэння ландшафту гвалту на месцах масавых забойстваў у Мінску Трасцянецца яшчэ неабходна выкарыстаць, якія новыя метадыкі ў адукацыі і музейнай справе могуць дапамагчы даследчыкам у справе мемарыялізацыі, у тым ліку ў лічбавай форме.

ТРАДЫЦЫІ І СУЧАСНАСЦЬ

Загачык адроза гісторыі партызанскага руху Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны На-



Мемарыял на месцах расстрэлаў у Благаўшчыне.

ПАДРЫХОЎКА ДА ВІЗІТУ

Сёння ўжо створаная і апублікаваная анлайн-версія перасоўнай выставы “Лагер смерці Трасцянецца: трагедыя і памяць”, якая была вынікам беларуска-нямецкага праекта супрацоўніцтва, над якім з 2014 года сумесна працавалі гісторыкі з Беларусі, Германіі, Аўстрыі і Чэхіі. Выстава прызначаная не толькі ўшанаваць памяць ахвяр Малага Трасцянца, але і адначасова паказаць, якім чынам у Беларусі, Германіі, Аўстрыі ды Чэхіі захоўваецца памяць пра ахвяр нацызму. Адкрыццё выставы адбылося 8 лістапада 2016 года ў Гамбургу, і з таго часу яна дэманстравалася больш чым у трыццаці гарадах свету.

Алічбаванне выставы і пераклад яе матэрыялаў на англійскую мову сталі наступным важным крокам, які дазволіць пазнаёміць з гісторыяй лагера смерці Трасцянецца яшчэ шырэйшую міжнародную аўдыторыю. Акрамя таго, працягваецца распрацоўка мабільнага дадатку-правадніка па месцах памяці ў Мінску Трасцянецца — бо, вядома, лічбавыя праекты не могуць і не мусяць цалкам замяніць азнаёмленне з гістарычнымі мясцінамі трагедыі ў рэальнасці. Такія праекты толькі дазваляць атрымаць уяўленне аб гэтых лакацыях і дапамогуць падрыхтавацца да візіту. Стваральнікі лічбавай версіі выставы спадзяюцца, што яна будзе прадстаўлена

і ў інфармацыйным цэнтры мемарыяльнага комплексу ў Мінску Трасцянецца, калі ён з’явіцца. Выстава дасяжная на беларускай мове, неўзабаве мусяць з’явіцца таксама версіі на нямецкай, рускай і англійскай мовах. Азнаёміцца з матэрыяламі выставы можна па адрасе trostenez.org.

КАРАНІ ТРАГЕДЫІ

Аб дакладных лічбах забітых у Трасцянецца дагэтуль вядуцца дыскусіі — рэч у тым, што нацысты не влі поўнай статыстыкі аб колькасці знішчаных людзей. З гэтай жа прычыны вядомая далёка не ўсе імёны ахвяр лагера: калі прасачыць біяграфіі забітых тут яўрэяў з Еўропы магчыма дзякуючы дакументам аб іх дэпартацыі, то аналагічных дакументаў аб лёсе мясцовых яўрэяў і людзей іншых нацыянальнасцей папросту не захавалася. Так ці іначай, з вясні 1942 да лета 1944 года Малы Трасцянецца быў найбуйнейшым месцам масавага знішчэння на акупаванай тэрыторыі Савецкага Саюза. Хая першыя памятныя знакі на месцах забойства і пахавання ахвяр лагера з’явіліся ў Трасцянецца яшчэ ў 1945 годзе, асноўная тэрыторыя лагера была добраўпарадкаваная толькі некалькі год таму — у 2015-м тут адбылося ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнага комплексу.

Уводны часткі выставы прысвечаны гісторыі станаўлення палітыкі нацысцкага тэрору і тым працэсам, якія прывялі да раз’вязання Другой сусветнай вайны і пачатку “канчатковага вырашэння яўрэйскага пытання”, як звычайна называла нацысцкая прапаганда планы поўнага знішчэння яўрэяў. Першы выпадок поўнага знішчэння яўрэйскага насельніцтва здарыўся ўжо праз пару месяцаў пасля пачатку Другой сусветнай вайны, калі 11 лістапада 1939 года былі расстрэляныя ўсе жыхары польскага горада Остраў-Мазавецка. На ўсёй тэрыторыі рэйха і акупаваных ім краін была створаная сістэма лагераў смерці, дзе падлягалі поўнаму знішчэнню не толькі яўрэі, але таксама цыгане, пацыенты псіхіятрычных клінік і людзі з прыроджанай інваліднасцю. Таксама трапілі ў лік ахвяр і ўдзельнікі антынацысцкага руху супраціву альбо запалозраныя ў дапамозе ім.

ТАПАГРАФІЯ ПАМЯЦІ

Далейшыя раздзелы выставы прысвечаны вайне на знішчэнне супраць Савецкага Саюза, якая мела найбольш жорсткі характар, а таксама акупацыйнай палітыцы ў Беларусі і стварэнню мінскага гета. Асноўны блок матэрыялаў, прысвечаны гісторыі лагера ў

УВАГА ДА ЛЁСАЎ

Вялікае месца ў структуры выставы займаюць біяграфіі вязняў лагера — тут прадстаўлены лёсы дзесяці чалавек. Сярод іх мінчанка Цыра Гольдзіна, дырэктар гімназіі з Кельна Эрых Клібанскі і пісьменніца з Вены Лілі Грэн, Лея і Пінкас Рэнэртэ з Букавіны — усе яны былі забітыя ў Благаўшчыне ў 1942 годзе. Лекар Яўген Клумаў, які да дапамогу падполлю быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза, загінуў тут разам з жонкай у 1944 годзе. Сярод ашалелых вязняў — ваеннапалонны чырвонаармеец Федар Шуваеў і чэшскі яўрэй Хануш Мюнц, якім пашчасціла ўцячы з лагера ў 1943 годзе і ўдзельнікі антынацысцкага руху супраціву альбо запалозраныя ў дапамозе ім.

Завяршае выставу расповед аб гісторыі мемарыялізацыі месца лагера ў Мінску Трасцянецца і аб захаванні памяці пра падзеі, якія тут разгортваліся ў гады акупацыі, а таксама аб культуры памяці пра галы Другой сусветнай вайны ў Беларусі і Германіі. Толькі захаванне сведчаньняў аб трагедыі, пакаянне за злачынствы і недапушчэнне паўтарэння падобных падзей у будучыню могуць стаць плённым вынікам агульных высілкаў усіх еўрапейскіх народаў, якія перажылі жахі нацызму.

Другое жыццё старой кінастужкі

Беларускае кіно набліжаецца да стагадовага юбілею. А было яно калісьці і чорна-белым, і німым, потым набывала колер, гук, з развіццём тэхналогій мяняла стужку на лічбу... З самімі фільмамі змяняліся і экраны, на якіх іх паказваюць, — за апошнія дзесяцігоддзі тэхніка імкліва рушыла наперад. А як цяпер паглядзець стары фільм ды ў добрай якасці? Калі проста перавесці стужку ў лічбавы фармат — вынік не парадзе. Натуральна, што ў гэны момант і на “Беларусьфільме” паўстала пытанне пра рэстаўрацыю кінафонду, і менавіта ў гэтым 2021 годзе пачалася сістэмная і мэтанакіраваная праца. Сёлета было адрэстаўравана 16 карцін, якія такім чынам атрымалі сапраўды другое жыццё.

Надзея КУДРЭЙКА

Мабыць, многім знаёмая сітуацыя, асабліва калі гаворка пра беларускія стужкі і беларускія тэлеканалы: стары добры фільм падчас можна ўбачыць, але глядзець яго вельмі нязручна — якасць ужо не тая, да якой мы ў нашым часе прывычаліся. А нешта дык і не паказваецца ўвогуле, бо плёнкі, на якіх фільмы здымаліся, у лічбавы фармат не пераведзены. Прынамсі, многа казач пра неабходнасць рэстаўрацыі старога кіно не даводзіцца, бо гэта зразумела само сабою: захаванне нашай культурнай спадчыны — справа выключнай важнасці.

СТАНДАРТ ДЛЯ РЭСТАЎРАЦЫІ

Ва ўсім свеце займаюцца рэстаўрацыяй, і займаюцца даўно. У Беларусі, канешне, таксама нешта пераводзілася ў лічбавы фармат, сканіравалася — падобныя працы ішлі з 2008 года, але прапаўнаватасную рэстаўрацыю гаворка пакуль не ішла. Але тое, што патрэба даўно наспела, ні ў кога сумненняў не выклікала. І на 2021 год кінастудыя “Беларусьфільм” з гэтым праектам трапіла ў дзяржаўную праграму “Культура”. Па выніках года зроблена 16 стужак, і праца будзе весціся далей. Адноўлены такія карціны, як “Я ролам з дзяцінства”, “Прыгоды Бурціна”, “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Канстанцін Заслонаў”, “Дровы на асфальце”, “Горад майстроў”, “Палёт у краіну пачвар”, “Ветразі майго дзяцінства”, з параўнальна нядаўніх, ужо XXI стагоддзя, ёсць нават “Анастасія Слуцкая” і “Масакра”. А пачыналася праца з фільма “Не пакідай” 1989 года — на ім тэхналогія, можна сказаць, адспраўлялася. Ёсць у сёлённым спісе і дагэтуль папулярная анімацыя даўніх часоў — “Дыназаўрык”, “Цімка і Дзімка”, “Светлячок і расінка”... Па вялікім рахунку, рэстаўрацыі патрабуюць філь-

мы і параўнальна нядаўняга часу — бо так хутка з’яўляліся ўсё новыя і новыя тэхналогіі: HD, Full HD, 4K і да таго падобнае. Але на “Беларусьфільме” пакуль звярнуліся да больш даўніх кінавоўраў. Па якім пры-

раліся фільмы, якімі рэзонамі кіраваліся? Адзін з іх, і немалаважны, такі — пра яго распаўяла намеснік начальніка прадзюсарскага цэнтра кінастудыі Кацярына Тарасавя.

— Мы заняліся вывучэннем замежнага кінарыву і таго, каму магло б быць цікавым старое беларускае кіно, напрыклад для рэтрапаказу. Убачылі, што цікавае да нашых фільмаў ёсць, і досыць вялікае: у Еўропе, у Злучаных Штатах, у Кітаі, Карэі... Але ж паказваць гэтыя стужкі ў іх першапачатковым выглядзе ўжо немагчыма — на вялікім добрым экране карцінка проста развальваецца; свае тэхнічныя стандарты маюць і інтэрнэт-платформы, і тэлеканалы. Паўстала пытанне, што трэба з гэтым нешта рабіць.

У свеце сам працэс рэстаўрацыі старых кінаплёнак добра вядомы, але як раней на “Беларусьфільме” не ставілася такой задачы, то і абсталявання належнага не было. Хаця сёе-тое, зразумела, мелася, і нейкія падобныя дзеянні, скіраваныя на штодзёныя вытворчыя патрэбы, адбываліся і раней. Насамрэч рэстаўрацыя — не самая простая справа і з вялікім мноствам падводных камяняў. Як з “жывога” аўтэнтычнага фільма не зрабіць нешта глянцавае і гламурнае, як не атрымаць эффект, паводле выразу Кацярыны Тарасавы, “лысай тэлевізійнай карцінкі”, як захаваць і дух часу, і асаблівае колераў, і нават самую



«Анастасія Слуцкая», 2003 г., рэж. Юрый Ялхоў.



«Міколка-паравоз», 1956 г., рэж. Леў Голуб.

структуру кінаплёны, якая дае вывае ў кадры вялікую колькасць адметнасцей — а іх глядач так цэнняў у старым кіно? Мабыць, многія з нас бачылі якія-небудзь адрэстаўраваныя фільмы, прынамсі з ліку савецкіх, і былі расчараваныя — нешта ўжоўлоўнае знікла, чаюўнасць страчвалася, атмасфера была не той. А калі згадаць і спробы расфарбаваць чорна-белую кінакласіку... Меліся такія гучныя няўдачы прыклады.

АЎТАРСКАЯ МЕТОДЫКА

Пра расфарбоўку ў нашым выпадку гаворка не ідзе, але зразумела, што займацца справай павінны людзі, дасведчаньня не толькі ў тэхніцы, але і ў самім кінамастастве. І ў нас такія знайшліся — у падраздзяленні постпрадакшану, якое зараз на кінастудыі называецца вытворчым комплексам “Кінапост”. І для іх Кацярына Тарасавя не шкадуе добрых слоў. Увогуле, кажа,

цінку “стэрыльнай”, не саваць аўтарскую задуму і перадаць дух таго часу. Як кажа Валерый Грашэўскі: “Наша асноўнае крэда — уносіць мінімальныя змены”. Дарэчы, пытанне вяртання негатыўаў стужак, створаных на “Беларусьфільме”, на Радзіму, даволі складанае, ёсць у ім юрыдычныя і фінансавыя аспекты, таму рэстаўрацыя і далей будзе адбывацца такім чынам.

НАСТАЛЬГІЯ ПА РЭТРА

Акрамя ўласна захавання фільмаў, ёсць неабходнасць і ў іх вяртанні да глядача. І калі пытанне ў тым, каму патрэбныя нашы фільмы ўнутры краіны, не стаіць — нам самім і патрэбныя, то ці можна імі зацікавіць сусветныя кінарынак? Як ужо згадвалася на пачатку артыкула, можна. Гэтая работа вядзецца і ёсць вынікі. Кінастудыя “Беларусьфільм” супрацоўнічае з агентамі, з дыстрыб’ютарскімі кампаніямі, якія гатовыя прасоўваць нашае кіно ў розныя часткі свету. Увогуле, у сусветным кінапракаце старое кіно попытам карыстаецца: ладзіцца спецыяльныя рэтрапаказы, рэтрапраграмы, збіраюцца рэтракалешы, і людзі ідуць у кіназатры, каб паглядзець і чорна-белыя фільмы, і нават нямыя — у суправаджэнні тапэраў, і тое, што цяпер з’яўляецца экзотыкай, што дыхае гісторыяй і незнаёмымі ў сучасным часе эмоцыямі. Так і беларускія фільмы выдатна ўспіваюцца ў гэтую канцэпцыю. Па сведчанні Кацярыны Тарасавы, беларускія мультыкі выклікаюць ажыятаж у краінах Азіі — і пагадненні з гэтым рэгіёнам ужо рыхтуюцца. “Анастасія Слуцкая” знайшла прыхільнікаў у Еўропе, а “Канстанцін Заслонаў” — у ЗША, сярод стужак, што карыстаюцца попытам, — “Ветразі майго дзяцінства”, якую, можа, і ў Беларусі не ўсе адразу прыгадоў, — а гэты фільм 1981 года Леаніда Нячаева пра часы Кастрычніцкай рэвалюцыі з галоўным героем хлопчыкам. Зразумела, што легендарныя музычныя казкі таго ж Леаніда Нячаева, такія як “Прыгоды Бурціна” ці “Не пакідай”, цікавыя ўсім... Увогуле, рыхтуюцца цэлыя пакеты фільмаў, і праграма дзеянняў у гэтым напрамку распрацаваная на доўгія гады — у сэнсе, гэта не разавая акцыя. Даводзіцца вырашаць, канешне, і момант з дубляжом ці субітрамі. Ці пытанні з аўтарскімі правамі — штосць здымалася па заказе ўсесаюзных органаў: а цікавае ў замежных пракатычкяў ёсць, напрыклад, да тэлефільма 80-х гадоў “Дзяржаўная граніца”. Зусім старыя, яшчэ нямыя стужкі таксама ёсць у планах — ідзе праца над фармальна першым беларускім мастацкім фільмам рэжысёра Алега Фрэліха “Прастытутка” 1926 года: ён прыцягальны для замежнага кінарыву, як і іншыя фільмы таго часу.

што нашы выдатныя тэхнічныя спецыялісты прымудалі сваю сістэму рэстаўрацыі, і вяртаюць на экраны сапраўды “жывое” кіно. Але ж чаму спатрэбілася прымудляць нешта сваё, калі ўвесь свет гэтым займаецца? У дэталі рэстаўрацыйнай справы ўводзіць Валерый Грашэўскі, вядучы спецыяліст па лічбавых тэхналагічных працэсах ВК “Кінапост”. Зразумела, справа і ў абсталяванні, і ў спецыяльных камп’ютарных праграмах — немагчыма адразу займець усё неабходнае. Але беларуская кінастудыя сутыкнулася і з наступным фактам, з-за якога давялося некай выходзіць з сітуацыі. Як вядома, кіно здымалася на плёнкі і арыгіналам гэтай плёнкі быў так званы негатыў. Потым рабіліся ўжо пазітыўныя кінакопіі для паказу ў кіназатрах. Але ўсе арыгіналы — гэта значыць негатывы — стужак “Беларусьфільма”, знятых да часу набывання Беларуссю незалежнасці, захоўваюцца ў спецыяльных, добра абсталяваных кінаархівах на тэрыторыі Расійскай Федэрацыі: так павялося за савецкім часам — там негатывы ашчадна даглядаюць. Але цяпер нашы мясцовыя майстры, каб адрэстаўраваць якую стужку, вымушаны працаваць не з арыгіналамі фільмаў, а з тымі пазітыўнымі копіямі, якія рабіліся з негатыўаў для паказу ў кіназатрах. Вось і даводзіцца ўключыць фантэзію, вось так і атрымалася амаль што аўтарская методыка. Канешне, “аўтарскасць” абумоўлена яшчэ і тым, што не ўсё належнае ёсць магчымае набывць адразу. А што трэба рэстаўраваць: і драпіны, і часам швіль на кінаплёнцы, і проста пустыя пяпмы без выявы, дзе фарбавальнікі цалкам зніклі, і вышвіляе колеры, і гукавоўнае дарожку... А яшчэ трэба захаваць структуру кінаплёнкі, баланс колераў і многае іншае — каб не зрабіць кар-

(Працяг чытайце на ст. 16)

Настальгія па сапраўднаму

Сёння госць шостага паласы “К” — прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, закладчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва БДАМ, Заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэат дзяржаўнай прэміі Беларусі Уладзімір ЗІНКЕВІЧ.

— Спдар Уладзімір, я заспеў той час, калі кафедрай, якую цяпер узначальваеце вы, кіраваў Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка. Для абароны дыплама студэнту кафедры трэба прадставіць эскіз манументальнай работы і фрагмент, выкананы ў матэрыяле. Гаўрыла Харытонавіч называў гэта “папяровым манументалізмам” і лічыў з’явай ненармальнай. Ён паставіў справу такім чынам, што абараняцца студэнты сталі не прыгожай карцінкай, але аздобаю нейкага сацыяльнага аб’екта. Асабіста я памятаю некалькі цудоўных роспісаў інтэр’ераў школ. Стандартныя будынкі набывалі праз гэта ўнікальнасць. А вось апошнім часам дыпломнікі кафедры абараняюцца аздобаю сваёй alma mater. Гэта таму, што ў магчымых замоўцаў няма зацікаўленасці ў такой форме супрацоўніцтва?

— Я памятаю і гэты час, і Гаўрылу Харытонавіча, бо з пачатку 80-х кіраваў на кафедры вытворчымі практыкамі. Гэта было такое, я б сказаў, татальнае адлюстраванне нашых дыпломных праектаў у архітэктурі. Мала таго, што студэнты-манументальныя працавалі па ўсёй Беларусі, мы праводзілі практыку яшчэ і па-за межамі рэспублікі. Скажам, невягодна вялікі аб’ект мы рабілі ў Друскеніках, аздаблялі санаторый “Беларусь”. Там было комплекснае рашэнне, вялікая сцяна была. Дзве практыкі ў Друскеніках правялі. Два года запар. Практыкі тады доўжыліся па два месяцы, так што была магчымасць шырока разгарнуцца і рэалізоваць творчыя ідэі наўпрост на аб’екце. Мы тады студэнтаў кафедры скульптуры да справы далучылі, бо зразумелі, што цікавы можа атрымацца тандэм — манументальны і скульптурны. Гэта была адна з самых грандыёзных нашых практык.

А што датычыць роспісаў у школах, дык мы рабілі ўвогуле велзарную колькасць. Уся гэтая работа праходзіла пад эгідай вытворчай практыкі, а потым ужо лепшае адбіралася на дыпломны праект. Вось такім чынам складвалася сітуацыя, пра якую вы гадваеце. А цяпер ужо на працягу пяці гадоў мы займаемся акадэміяй.

Таму што, шчыра кажучы, некаг доўгі час не звярталі асаблівай увагі на тое, у якіх сценах мы працуем і вучымся. Галоўным клопатам была матэрыяльная база навучання, а не эстэтыка інтэр’ераў. Цяпер жа наспела патрэба надаць акадэміі аблічча, адпаведнае статусу творчай ВНУ. Зноў жа, свае сцены — гэта шырокая прастора для творчых эксперыментаў, якія не заўжды магчымыя, калі маеш справу з замоўцам збоку.

Мы ўжо зрабілі ўваходную групу дзвярэй ад першага да пятага паверха, аздабілі інтэр’еры вітражамі. Потым узяліся за другі паверх, дзе працуе адміністрацыя. Ну і на працягу пяці гадоў мы даводзім да ладу неверагодна складаны аб’ект, які называецца “тэатральная зала”. У хуткім часе праца над ім будзе цалкам завершаная.

— Я памятаю тую ж жалю ў ішай аздобе...

— Ну так, сапраўды. Тая аздоба страчаная. Калі пачалі будаўнічыя работы ў галоўным корпусе акадэміі, будаўнікі, не папытаўшыся ні ў адміністрацыі, ні ў рэктарата, узялі і заштукатурылі гэтыя роспісы. А там былі сімвалічныя фігуры, звязаныя з тэатрам, з выяўленчым мастацтвам.

— Наколькі вам блізка думка, што сёння манументальнае мастацтва страціла ў аб’ёмах, у маштабнасці — цяпер не часта надараецца праца над такімі вялікімі аб’ектамі, — але пры гэтым наболь псіхалагізм, уласцівы станковаму жывапісу?

— Атрымалася так, што, калі знік сацыяльны заказ, а гэта сур’ёзныя грошы, манументальнае мастацтва амаль цалкам сыхло ў інтэр’ер. Сёння людзі заар’яджаны на ўласным камфорце, і манументальнае мастацтва праз гэта стала звычайна ўтульным, камерным. Іншыя задачы, іншыя рашэнні. Не памятнае нам з саветаў часу татальнае мастацтва і манументальная прапаганда, скіраваная на ўмоўную грамаду, на народ ўвогуле, але арыентацыя на канкрэтную асобу альбо невялікую самадзятковую групу, на іх эстэтычны і духоўныя запыты. Манументальнае мастацтва стала спакайней-



шым, але я не лічу, што яно наблізілася да станковага. Бо вызначальнымі застаюцца выяўленчыя сродкі, тэхналогіі, матэрыялы, якія скарыстоўвае манументаліст. Прастора, дзе галоўны эстэтычны чыннік — карціна на сцяне, — гэта зусім не тое, што інтэр’ер, створаны праз вітражы, мастацкі метал, аб’ёмную пластыку, кераміку, мазаікі ці фрэскі. Зрэшты, праз сінтэз, сімбіёз усяго пералічанага.

— Вы сёння, выходзячы з рэалізацыі, арыентуеце студэнтаў на працу з камернай прасторай альбо рыхтуеце спецыялістаў, здольных аздабіць і прыватную прастору, і гарадскую плошчу?

— Умець трэба ўсё. Жыццё на месцы не стаіць, і мастак мусяць быць прафесійна падрыхтаваным да розных сітуацый. Тое, што дамінуе сёння ўтульнае інтэр’ернае мастацтва, не азначае, што зусім няма экстэр’ерных работ, прычым вялікага аб’ёму. Вось адзін з прыкладаў. Запланаваная аздоба Кардыялагічнага цэнтру на Розы Люксембург. Экстэр’ер, велзарная сцяна — дзевяць на пяць метраў.

І ведаецце, праца з экстэр’ерным асяродкам матэрыяльна затратная і фізічна напружаная, таму не кожны дыпломнік, не кожны падрыхтаваны спецыяліст, маючы пэўны творчы досвед, погодзіцца вырашаць гэтыя задачы. Камусьці прасцей знаходзіцца ў нейкім асяродку, дзе камфортна працаваць, дзе менш праблем.

Сацыяльны заказ не цалкам знік, ён сёння мае

іншыя формы, чым за саветскім часам. Згадаю нашы роспісы ў Талачынскім манастыры, мазаікі на тарцах храма ў Баркалабава — тобок яны ёсць у нас і ў экстэр’еры, і ў інтэр’еры. Ёсць прастора для дзейнасці, адпаведна і студэнтаў мы выходзім мастакамі, здольнымі вырашаць любыя задачы.

думаю, ідэя слушная. Будзем думаць. Стварыць гэта ў нас, выйсці на супрацоўніцтва з музеямі ў справе запавнення лакуму ў экспазіцыях будзе нават цікава.

Я абсалютна згодны: хай бы там, дзе на месцы страчаных карцін вісяць іх фотадрукаваныя рэпрадукцыі, былі б высокага ўзроўню мастацкія копіі. Праўда, ад-

“ Манументальнае мастацтва стала спакайнейшым, але я не лічу, што яно наблізілася да станковага. Бо вызначальнымі застаюцца выяўленчыя сродкі, тэхналогіі, матэрыялы, якія скарыстоўвае манументаліст.

— Я бачыў вас на адкрыты персанальнай выставы вашай вучаніцы Дарыны Даўгадзілінай. Выступаючы з вітальнымі словам, вы адзначылі яе талент капііста. І вась мне падумалася: экспазіцыям у нашых замках і палацах не стае гістарычна і эстэтычна каштоўных мастацкіх твораў, страчаных у войнах і іншых выгодах, праз якія прайшла наша краіна. Чаму б гэтыя лакуны не закрыць высакаякаснымі копіямі? Зрэшты, да такой працы могуць далучыцца і вашы студэнты.

— Мы выходзім з таго, што такія праекты — прэрагатыва музейшчыкаў. Яны лепей ведаюць, што ім трэба, чаго ім не стае. У нас, скажам шчыра, не было пакуль думкі ўсталяваць у межах навуцальнага працэсу сур’ёзную капііную вытворчасць. Але,

нак, што такіх майстроў, як Дарына, мала. Гэта вельмі і рэдкі, неверагодны талент. Мы ж рыхтуем не капіістаў, а рэстаўратараў. Таму, думаю, найперш мусяць быць прамы кантакт музея і самага аўтара, я маю на ўвазе Дарыну Даўгадзіліну. Гэты быў бы вельмі добры кантракт і вельмі карысная справа. І там ужо, як справа пойдзе, можна будзе і нашай кафедры далучыцца. І пра гэта варта падумаць.

— А чаму рэстаўратараў рыхтуюць на вашай кафедры, а не на станковым жывапісе?

— Насамрэч выходна было меркаванне, што рэстаўрацыя бліжэй да станковага жывапісу. А потым мы прышлі да высновы, што ў нас гэты род дзейнасці часцей за ўсё звязаны з архітэктурай, з архітэктурным асяродкам. А гэта прэрагатыва манумен-

тальнага мастацтва. Акрамя таго, мы тое ж чулі і ад літоўскіх калег, у якіх досвед рэстаўрацыйнай працы большы, чым у нас. Гэта, пам’ятаю, словы прарэктара па міжнародных стасунках іхняй акадэміі. Яна сказала, маўляў, абавязкова стаіць гэту спецыяльнасць на кафедры манументальнага мастацтва, таму што тут вельмі моцны патэнцыял выканаўчы, навучанне розным тэхналогіям. Так мы, зрэшты, і зрабілі.

— А чым звычайна займаюцца вашы выпускнікі пасля заканчэння акадэміі?

— У краіне вельмі шмат прыватных заказаў. У сувязі з тым, што велзарная колькасць новабудуляў, многія манументалісты ўдзельнічаюць разам з архітэктарамі ў праектаванні і нават самі ствараюць творчыя майстэрні. Ёсць, у прыватнасці, шмат вітражных майстэрняў. Мас-такі, якія працуюць з інтэр’ерамі, нярэдка звязаныя з сур’ёзнымі кампаніямі. Я ўжо казаў, што манументалістыка ў асноўным сышла ў інтэр’ер.

— Адзін з наведвальнікаў персанальнай выставы Дарыны Даўгадзілінай, пра якую мы ўжо гадвалі, сказаў, што прывільна Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў калісьці абляваў мастакоў-авангардыстаў, а сапраўднае мастацтва павіна быць вольным — прафесійна дасканалым, эстэтычна перакананым. Нагадаю яшчэ, што на нацыянальнага маштабу мастацкіх салонах сімпатый публікі шмат год запар збірае Аляксандар Скарабага, якая таксама працуе ў рэалістычнай стылістыцы і дэманструе высокі прафесіяналізм. Мо ў грамады настальгія па сапраўдным, так бы мовіць, мастацтве? Па добрым у традыцыйным разуменні жывапісе?

— У грамады цяпер велзарная настальгія па сапраўднаму. Не толькі па сапраўдным мастацтве, але па сапраўдных пачуццях, па сапраўдным сумою, па сапраўдных эмоцыях. Я на сто адсоткаў разумею тых людзей, якія хочуць бачыць харошы колер, прыгожы мазок, эфектны шпрых. І неабавязкова гэта мусяць быць рэалізм. Ёсць рэалістычныя рэчы, якія зместам і формай — суцэльнае трызненне. Я пра сапраўднае, што незалежна ад стылістыкі, у якім вызначальныя маральны чыннік і эмацыйная форма. Скажам так, вучыць, як паласацца, трэба не эскісу, а выходзіць пачуццям, да якіх потым прыводзіцца сакс. А можна адразу эскіс, а потым будзем разбірацца. І мастацтва — падобная дэлема, адно што ахоплівае тая дэлема значна большую маральную і эмацыйную прастору. Добра калі “сапраўднае” я крытэрыі каштоўнасці супадае з “сапраўдным” — у сэнсе з сённяшнім днём. Сапраўднае супадае з сучасным.

Гутарыў
Пётра ВАСІЛЕВСКІ
Фота са старонкі
Уладзіміра Зінкевіча
на www.arthaos.com

Усеагульны і ўсюдысны інтэрнэт адцягвае ўвагу многіх ад традыцыйнага чытання — мяркую гэта нават асабіста па сабе, выхаваным на павазе да папяровых кніг у вялікай бацькоўскай бібліятэцы. Што ўжо тады казаць пра тыя сённяшні дзень і падлеткаў, якія, магчыма, ужо і не заспелі ў сваіх гарадскіх кватэрах збораў класікаў, таму навукавай фантастыкі ці выданняў з серыі замежнага дэтэктыву, сабраных яшчэ іх бацькамі. Так што прышчэпаць маленькім і стальым чытачам любоў да чытання кнігі сёння, у эпоху найноўшых лічбавых тэхналогій, айчынным бібліятэкарам складана, цяжка — і ў той жа час неабходна і вельмі важна. Наколькі яны з гэтай задачай спраўляюцца, якія цікавыя бібліятэчныя праекты ладзяць для сваіх наведвальнікаў, чым завабляюцца да сябе новых чытачоў — пра ўсё гэта даведалься “К”, патэлефанавачу ў шэраг раённых кніжніц Беларусі.

вых паслуг, сярод якіх гульнявая праграма “Дзень нараджэння ў бібліятэцы”, віншаванні ад казачных герояў, створанне відэаролікаў і прэзентацый. Гэтыя новаўвядзенні значна паспрыялі ў выкананні плана платных паслуг. Але ж, натуральна, ладзіліся і традыцыйныя мерапрыемствы, на якія маглі завітаць усе ахвотныя.

— Вельмі цікава прайшла ў нас бібліяноч пад назвай “Кніжны рэлакс”, якая вельмі спадабалася нашым наведвальнікам, — адзначыла дырэктар Вораўскай раённай бібліятэкі Наталія Камінская. — Многія потым падыходзілі да супра-

ВЫЙСЦЕ НА ПЕРСПЕКТывУ

А вось у Брагіне, што ў Гомельскай вобласці, з сайтам пакуль што не ўсё так пазітыўна.

— На жаль, пакуль бібліятэчнага сайта ў нас няма, — расказала мне дырэктар Брагінскай ЦРБ Галіна Карпенка. — Таму актыўнічаем у сацыяльных сетках, размяшчаем там агляды новай літаратуры, відэаролікі, зробленыя да знакавых дат. Напрыклад, нядаўна размясцілі відэаролік да 130-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Таксама робім апітальнікі, ладзім анкетаванне, каб даведацца, якую новую лі-

асноўным нашы сталыя падпісчыкі, а не новыя госці.

На сайце ЦБС Расонскага раёна змяшчаюцца навіны бібліятэчнага жыцця, інфармацыя па краязнаўстве, віртуальныя выставы, аб’явы ды многае іншае, як, дарчыні, і на іншых бібліятэчных сайтах Беларусі. Так што важнасць сваёй прысутнасці ў Сёцве айчынныя бібліятэкары разумеюць.

ПАДКАСТЫ І ДАПАМОГУ

Стала прысутнічаюць у інтэрнэце і бібліятэкары Магілёўшчыны. Так, у горадзе Круглае мясцовыя бібліятэкары

Таксама нядаўна супрацоўнікамі дзіцячай бібліятэкі быў створаны падкаст “Казкі Алены Кобец-Філімонавай” — дзіцячай пісьменніцы, ураджэнкі мястэчка Круглае. Кожны ахвотны цяпер можа праслухаць казкі пісьменніцы падалкам бясплатна на старонках бібліятэкі ў сацыяльных сетках.

Паколькі маладое пакаленне ўсё больш камунікуе ў сацыяльных сетках, бібліятэкары вырашылі прыцягнуць увагу карыстальнікаў менавіта па ў сацыяльных і з 20 лістапада да 14 снежня ладзілі ў Сёцве флэшмоб “Мы — равенскі”. Для ўдзелу ў акцыі дастаткова

Сустрэчы праз Zoom, або Што такое скрапбукінг?

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

ВІДЭАІМПРЭЗЫ АНЛАЙН

Мяркую, ніхто не будзе спрачацца з тым, што сёння, падчас эпідэміі Covid19, найўчасна віртуальных зносін з чытачамі — важны складнік паспяховай дзейнасці любой абласной, раённай ды сельскай бібліятэкі Беларусі. З гэтай прычыны інтэрнэт-жыццё многіх айчынных бібліятэк за апошнія два гады набыло зусім іншы абрысы — на многіх сайтах з’явіўся разнастайны і цікавы кантэнт, а афармленне старонак у інтэрнэце часам прыцягвае ўвагу наведвальнікаў не менш за тэкставую інфармацыю.

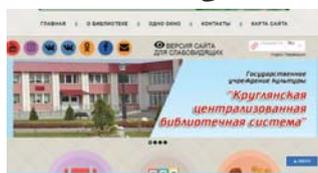
Напрыклад, раю ўсім ахвотным зайці на сайт Любанскай раённай цэнтральнай бібліятэкі, на якім нават размешчаны асобны падраздзел “Электронная прадукцыя”, дзе можна паглядзець відэапраекты, відэафільмы, буктэрылеры, віртуальныя выставы і выніковыя фільмы-справаздачы пра дзейнасць мясцовых бібліятэкараў цягам усёго года.

— Яшчэ ў нас ладзяцца шматлікія інтэрнэт-конкурсы, інтэрнэт-флэшмобы, — кажа намеснік дырэктара Любанскай ЦРБ Таццяна Ермакова. — Усе гэтыя мерапрыемствы аператыўна з’яўляюцца на нашым сайце і на нашых старонках у сацыяльных сетках. Працу ў інтэрнэце-прасторы будзем актыўна праводзіць і надалей, бо сёння мы пераходзім у лічбавы асяроддзе, а да гэтага трэба быць падрыхтаваным, трэба рабіць і змяшчаць на нашым бібліятэчным сайце разнастайны і якасны кантэнт, які будзе цікавы ў першую чаргу моладзі.

Нядаўна ў Любанскай раённай бібліятэцы быў ладзаны раённы бібліятэчны сеткавы конкурс-чэлендж чытальнікаў “Сцежкамі Івана Муравейкі”, падчас якога трэба было прадэкламаваць паэтычныя і празачныя творы. Папулярызаваная беларуская літаратура на аснове творчай спадчыны пісьменніка-земляка Івана Муравейкі, як адзначыла Таццяна Ерма-



Галоўная старонка сайта Любанскай ЦРБ.



Старонка сайта Круглянскай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы.

кова, прайшла з вялікай колькасцю ўдзельнікаў.

Дарчыні, па словах суразмоўцы, хоць цяпер, падчас пандэміі, наведвальнікаў назіраецца менш, чым звычайна, колькасць віртуальных карыстальнікаў як сайта, так і сацыяльных сетак Любанскай ЦРБ значна ўзраста — прыкладна ў 3-4 разы.

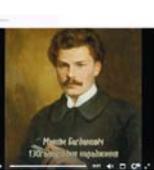
А яшчэ ў Любані вельмі добра супрацоўнічаюць з расійскімі бібліятэкарамі, у прыватнасці з Чалябінска, ладзячы канферэнцыі на платформе Zoom. Так, да Дня народнага адзінства члены клуба ладзілі сумеснае анлайн-памяжэнне з сябрамі з Бранска.

— Напрыклад, клуб “Паэтыка”, які дзейнічае пры Кобрынскай раённай бібліятэцы, праводзіць не толькі рэальныя сустрэчы, але таксама і анлайн-мерапрыемствы, — адзначыла “К” дырэктар мясцовай ЦРБС Ларыса Легасюк. — Так, да Дня народнага адзінства члены клуба ладзілі сумеснае анлайн-памяжэнне з сябрамі з Бранска. Падобныя анлайн-сустрэчы ладзяцца і дапамогай платформы Zoom, а для ўсіх ахвотных бібліятэкары пакаідаюць адрас электроннай пошты ці нумар у Viber, каб госці змоглі атрымаць запрашэнне на відэаімпрэзу.

Дадам, што сёлета за актыўную дзейнасць па зборы, сістэматызацыі і папулярызаванні матэрыялаў пра ганаровых грамадзян кобрынскага краю цэнтральная раённая бібліятэка была ўзнагароджана дыпламам II ступені па выніках абласнога тура ХХІХ Рэспубліканскага конкурсу “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры”.

РЭЛАКС ПАД КНІГУ

А цяпер — на Гродзеншчыну. У Вораўскай раённай бібліятэцы сёлета ўвялі шэраг но-



Відэаролікі на старонцы ў адной сацыяльнай сетцы Брагінскай ЦРБ.

цоўнікаў, дзяліліся з імі сваімі ўражаннямі і казалі, што нават не чакалі такой цікавай і захапляльнай праграмы.

У гэты вечар уваход у бібліятэку быў адкрыты абсалютна для ўсіх, а на першым паверсе гэсцей сустрэка прывіт, які раздаваў свае прадказанні кожнаму наведвальніку. На другім паверсе ўдзельнікаў чакалі розныя забаўкі, тэматычныя кніжныя выставы, бібліябар, дзе можна было замовіць меню з кнігі, а таксама святочная праграма, падчас якой Гары Потэр, Бураціна, Папялушка і іншыя літаратурныя героі сышлі са старонак кніг, каб у гэты вечар здзіўляць гэсцей бібліятэкі.

Таксама, па словах Наталі Камінскай, бібліятэкары пастаянна працуюць з маладымі чытачамі. Так, Вораўскай раённая бібліятэка арганізавала патрыятычны флэшмоб “Паміць даяраем маладым”, прысвечаны 80-годдзю з часу пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Пачытаць на свежым паветры вершы пра вайну маглі, дарчыні, не толькі маладыя людзі, але і ўсе ахвотныя.

На самім жа сайце Вораўскай раённай бібліятэкі размяшчаюцца відэаагляды новых кніг, матэрыялы па краязнаўстве, інфармацыя пра разнастайныя праграмы, конкурсы і праекты бібліятэкараў ды шмат што яшчэ. Так што ў інтэрнэце бібліятэкары сябраюць стала і сур’эзна.

Айчынныя бібліятэкі: інавацыі і інтэрнэт-тэхналогіі, новыя віды платных паслуг і сайты на любы густ



День бібліотек

Відэаролік на YouTube да Дня бібліятэк ад супрацоўнікаў Расонскай раённай бібліятэкі.

таратуру хачелі б чытаць нашы наведвальнікі. І, натуральна, набываем больш новай літаратуры, прычым як беларускай, так і расійскай, для нашай моладзі.

Як адзначыла на нашых размовы Галіна Карпенка, стварэнне бібліятэчнага сайта ў Брагіне — праца на бліжэйшую перспектыву.

Да слова, актыўнічаюць у сацыяльных сетках і ў Расонскай Віцебскай вобласці. Праўда, не забываючыся на абнаўленне свайго сайта.

— Якраз сёлета мы адкрылі сваю старонку ў адной з сацыяльных сетак, — адзначыла дырэктар ЦБС Расонскага раёна Наталія Рыбакова. — Усё ж такі цяпер на нашы традыцыйныя бібліятэчныя мерапрыемствы ходзіць не так шмат людзей, як звычайна, таму мы пачалі актыўна асвойваць інтэрнэт-прасторы. Наведваюць нашы старонкі ў сацыяльных сетках больш, чым раней, праўда, на жаль, гэта ў



Дзень бібліотек

Відэаролік на YouTube да Дня бібліятэк ад супрацоўнікаў Расонскай раённай бібліятэкі.



Запрашэнне паўдзельнічаць у абласным чэленджы ад Вораўскай раённай бібліятэкі.

значную ўвагу аддаюць, сярод іншага, краязнаўству, выкарыстоўваючы пры гэтым найноўшыя тэхналогіі.

— Мы паўдзельнічалі ў абласным конкурсе, прысвечаным збору інфармацыі пра свой родны край, — адзначыла дырэктар Круглянскай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Вольга Цалавальнік. — Пад гэты конкурс зрабілі цэлы цыкл відэаролікаў, якія пазней размясцілі і на нашым сайце, і ў сацыяльных сетках. Гэта фактычна відэафільмы, у якіх расказваецца пра цікавыя мясціны ці адметнасці нашага раёна, такія відэаэкскурсіі па Кругляншчыне. Натуральна, плануем працягваць гэтую працу і надалей.

было дастаць ці прымацаваць свой фотаздымак з кнігай да запісу на старонцы бібліятэкі ў інтэрнэце. Ад удзельнікаў патрабавалася толькі адна умова — год выдання кнігі і год іх нараджэння павінны быць аднолькавымі.

А яшчэ ў Круглянскай цэнтральнай раённай бібліятэцы прапануюць шмат платных паслуг. Акрамя традыцыйных ксеракопіі, ламінавання, раздрукоўкі, скаанавання дакументаў ці брашуравання, сёлета, па словах Вольгі Цалавальнік, дадалася і новая — выбар арыгінальнай паштоўкі метадам “скрапбукінга” (ці, больш дакладна, кардмейкінга). Гэта, патлумачу ў двух словах, калі вясельная, юбілейная ці святочная паштоўка ўрачыста і прыгожа афармляецца або пры дапамозе графічных рэдактараў на камп’ютары, або нават уручную, сваімі рукамі.

Зразумела, што і каштаваць падобная паштоўка будзе значна больш, чым звычайная, якую можна набыць у любым паштоўкі ці на пошце. Так, кошт паштоўкі ад круглянскіх бібліятэкараў, як паведамляецца на старонцы бібліятэкі ў адной з сацыяльных сетак, з 1 кастрычніка складае 8 рублёў 52 капейкі. Што ж, цікава інавацыя, якую, дарчыні, мае яшчэ не даводзілася сустракаць падчас шматлікіх камандзіроваўных выездаў.

Так што, калі камусьці з айчынных бібліятэкараў трэба знайсці новыя платныя паслугі, заўсёды можна параіцца з калегамі з Круглае. А па інавацыі і новыя віртуальныя цікавосткі можна звяртацца літаральна да любога бібліятэчнага сайта Беларусі. Зрэшты, сёння, у часы найноўшых інтэрнэт-тэхналогій, па-іншаму проста і быць не можа.

У госці да музычна-снежнай каралевы



Да калядных і навагодніх свят амаль кожны творчы калектыў рытуе прэм'еру. Адною з першых свай падарунак для дзяцей і дарослых пранавала Тэатральная кампанія "МюзікЛэнд", паставіўшы музычную казку "Таямніца Снежнай каралевы".

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

У цэнтральных ролях — Вераніка Пшчэпкі і Сяргей Чэжэс. Але іграць яны не Герду і Кая, а Снежную каралеву і Голас казкі. Бо праматурнінай асновай стала не знамяцімая казка Андерсена, а яе постмадэрнісцкі пераасэнсаванне Вадымам Карастыцкім, вядомае па аднайменным фільме

1986 года з ідулоўнай музыкой Марка Мінькова, якая ператварае аповесць у мюзікал. Тэатральны дзея завяржае ўжо з першых хвілін. Справа не толькі ў прыпальнянай асновай стала не знамяцімая казка Андерсена, а яе постмадэрнісцкі пераасэнсаванне Вадымам Карастыцкім, вядомае па аднайменным фільме

Нацыянальнае акадэмічнае тэатры імя Якія Купалы рытуе глядачам да свят ажно тры прэм'еры запар, прычым дзве з іх абдудуцца ў адзін дзень, па звыклым тэатральным прынцыпе: раніца — вечар. Так, сёння і заўтра зранку тры ажыве казанчая "Гісторыя шакаладнага дрэва". Увечары, таксама два дні запар, публіка апынецца на "Скрыжаванні", а 23 і 24 снежня яе чакае Donna sola.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Тэатру неабходна нарошчываць рэпертуар, — расказала на прэс-канферэнцыі мастакі кіраўнікі тэатра, заслужаная артыстка Беларусі Вольга Нафёдава. — Выхадзіць нагрузка ідзе на акцёрку; іх у нас каля 25 чалавек. Калі б група была, я ў савецкія часы, 70 чалавек іх хавя б, як у постсавецкія, 60, было б праставей. Але мы імкнемся зрабіць глядачам святонічы падарункі. Казку хацелася паставіць невячынай — не тую, якую ўсе ведаюць. І абавязкова беларускага

Шакалад, абрады і жанчына sola



Эскізы касцюмаў да спектакля "Гісторыя шакаладнага дрэва".

аўтара. Наш рэжысёр Зінаіда Вільдзіна таксама знайшла. Пачалася праца, да якой крыху пазней далучыўся лясіч адзін малодшы рэжысёр — Данііл Філіповіч. Мастаком-пастаноўшчыкам запрасілі вопытнага падарункі. Казку хацелася паставіць невячынай — не тую, якую ўсе ведаюць. І абавязкова беларускага

абліччы. Музыку стварыў Марат Абрамян, ён жа напісаў новыя песенныя вершы. Надалей плануецца, што спектакль не абмяжуецца перыямам калядных канікул, а трывала ўвоцпе ў рэпертуар і, да ўсяго, будзе паказвацца на выездах. — Ён вучыць дзяцей задумвацца над сваімі ўчынкамі, — дадала Філіповіч. — Што ж да

"Скрыжавання", дык гэты спектакль мы зрабілі эксперыментальным. Ён прайдзе ў Камінагай зале і паказаў, што спектакль не абмяжуецца перыямам калядных канікул, а трывала ўвоцпе ў рэпертуар і, да ўсяго, будзе паказвацца на выездах. — Ён вучыць дзяцей задумвацца над сваімі ўчынкамі, — дадала Філіповіч. — Што ж да

дэмамі не толькі ў антрактах спектакляў, што луць на вылікі сцяны. Калісьці туды ладзілі музычныя вечары. У канцы лістапада з'явілася музычна-літаратурная сустрэча "Сніўся мне сон...", а як з акцёрскай, прычым у канцэртнай ролі. — Гэта ідулоўная п'еса італьянскага драматурга Дарыя Фо, лаўрэата Нобелёўскай прэміі па літаратуры і, яго жонкі Франкі Рамэ, вядомай акцёрскай і шматпадовага суаўтара, —

не што іншае, як сімвалічная выказаная мэра пра звычайнае чалавечэ пільно, для яе немагчымае: яна так баіцца "злаць". Чым не піскалогія гэткай "вядзінай" бізнес-лэдзі? Вядома, такія трактоўкі счытаюць дарослыя. Дзеці ж успрымаюць аблічча сапраўднай прынцэсы, у якой ёсць



Сцэны са спектакля "Таямніца Снежнай каралевы".

якую ні паціянеш — то вечар адтуль падзе, то вельмі снэжныя на радасьць здзіўленай дзятвы. На жаль, надалей падобныя чаруўніцтва заканчваюцца, хавя там-сям зварот да іх дапамог бы грываць увагу маленькіх глядачоў — тым болей што спектакль атрымаўся дэлаві прайшлім, болей як на паўтары гадзіны. Акцёрскі склад — вельмі ўдалы. Значныя артысты імя ўдзельнікі ступілі пры тэатры, а таксама Тэатра эстраднай С.Чэжэса, але і ў тых п'есах, што хавяюцца ў скрынчачках камада (мастак-пастаноўшчык — Андрэй Жыгур). За

Атачэнне Снежнай каралевы не менш яркае і запамінальнае за яе саму. Што ні герой — адметнае аблічча і характар: сарамлівы Снегівак (Сяргей Жбанкова), мацерыў Нарыак (Арыём Пічук), хуліганствае парастак Крапіны (Сяргей Жарэў), Уладзіслаў (Віктар Гіра). Дарчы, артысты цудоўна сумішчаюць свае "вядзінае-раслічныя" ролі з асобнымі, суправаложачы Атаманшу (Віктарыя Жбанкова-Сцяпанавіч), сімнічны строй якой падобны да ўбрацца Ката ў ботах, Мікалай Варавей у ролі хлопчыка Кая добра падкрэслівае розніцу між "да" і "пасля"

сёра Вольга Дзясарская, а таксама той творчай, зацікаўленай атмасферы, што пануе ў калектыве. В.Пшчэпкіч амаль непазнавальна ў грыве, але ўсё такая ж прыгажуня, ад якой не адвесьці вачэй. Яе герой не столькі злая, колькі капрызная, з гэткай іранічна-ўсмяешнай хітрынкай. Азінога, памінаючы на жаданне дзясніншых, неск выплохнуць энэргію, прыводзіць Снежную каралеву да стварэння Ледзінай школы. Вывядзенне патаемных думак герані становіцца яе танга са слоўцамі пра кубак малака. Гэта

усё, што заўгодна, акрамя галоўнага — сапраўднае пацучы замест халоднай маскі. Таму фінал з яго эдаккай пра тое, што "каралева раставіла", можа было крыху пашырыць за кошт новага з'яўлення герані — у чалавечым абліччы. Бо розныя варыянты рэжысёрскага разгавання літаратурнага тэксту даюць ўжо сталі звыклі тэатральнай нормай.

скіраваных на яго чаруўніцтваў: жывае, лёгкі ў скоках (яшчэ крыху — і паліць, завісе ў паветры, бы та я тшучка), ён раптам набывае каменны твар, ператвараючыся ў ледзінае стаяню. Упрыгожвае харазэрафію Капырыны Каваленка, артысты шыкоўна спраўніваюцца са складанымі патрымамі.

Аднае, чаго спектаклю відвачога бракала на прэм'еры, дык гэта антракту. Ну не могуць дзеці, як бы шкава імі было, высецца на адным месцы амаль дзве гадзіны запар. Дый ў фак, як заўважана на ранішніках, іх чакала шмат сацудоўна дзіўнае спэсаклу. Таму было вырашана: з наступных паказаў — антракту быць.



Сцэны са спектакля "Таямніца Снежнай каралевы".

Кінааматараў узнагародзілі прызамі ў Полацку

Заключныя мерапрыемствы VIII Рэспубліканскага адкрытага конкурсу аматарскіх фільмаў імя Юрыя Тарыча "Я здымаю кіно" прайшлі 10-11 снежня ў старажытным Полацку. На ўрачыстай цырымоніі ў Цэнтры культуры "Полацк" былі ўручаны Гран-пры і дыпломы ў сімі намінацыях. Сёлетня ўдзел у конкурсе было падзеяна 178 работ з чатырох краін.

Надзея КУДРЭЙКА

Вось ужо некалькі гадоў, як конкурсе імя Юрыя Тарыча мае высокі рэспубліканскі статус, і сёлетня ён таксама праводзіўся пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Юрыя Тарыч — знакаміты беларускі кінарэжысёр, стваральнік аднаго з фільмаў, з якіх пачыналася гісторыя беларускага кінамастаства. — "Лясная вясна" 1926 года. У 2010 годзе ў Полацку быў усталяваны помнік Юрыю Тарычу, якога палачане лічаць сваім земляком.

Удзельнічаў у конкурсе "Я здымаю кіно" могуць як індывідуальныя аўтары — дзеці і дарослыя, так і аўтарскія калектывы і ступі: усе ўдзельнікі падзеленыя на тры катэгорыі — "Дэбют", "Аматар", "Майстар". Няма і геаграфічных абмежаванняў, але найбольшую колькасць работ на конкурсе прадставілі, зразумела, беларусы. Прафесійнае журы вясмама конкурсу "Я здымаю кіно" ўзначальвае старшыня Беларускага саюза



Падчас узнагароджання.

кінамаграфістаў Віктар Васільеў, ад Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" у журы прапаві апэратар-пастаноўшчык Віктар Бандаровіч і рэжысёр Іван Паўлаў і Алена Турава. Сярод членаў журы — і дацэнт кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Праўт Ільіна. Кожны фестываль пра тое, што стаўленне да конкурсу аматарскіх фільмаў — прафесійнае і многія яго ўдзельнікі разглядаюць як будучы кінамастаства. У закрыві фестывалю і ўрачыстай прызоў стваральнікам найбольшых стужак прымаў удзел генеральны дырэктар "Беларусьфільма" Уладзімір Карачэўскі. Таксама прафесійныя кінатворцы са сталіцы іграм двух фестывальных дзён праводзіў ў Полацку майстар-класа.

Гран-пры VIII Рэспубліканскага адкрытага конкурсу аматарскіх фільмаў імя Юрыя Тарыча "Я здымаю кіно" таксама атрымалі: за найлепшы ігравы фільм у катэгорыі "Дэбют" — "Дума пра лёгкае і цяжкае дзіцячы-вонкае ступі "Жайвір-фільм" з уацымскага горада Крапіўніцкі, за найбольшы анімацыйны фільм у катэгорыі "Дэбют" — "Каларыява казанчая гісторыя" гомельскай "Анімацыйнай студыі 17". Астатнія лаўраты былі ўзнагароджаны дыпломамі I і II ступені. Сярод іх і творчыя калектывы агульнаадукацыйных школ, каледжаў, інстытутаў і ўніверсітэтаў, калектывы з цэнтраві культуры і дамоў творчасці, аматарскія кінастудыі і індывідуальныя творцы. Свае ўзнагароды ўручылі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Беларускаму саюзу кінамастастваў і Нацыянальнай акадэміі мастацтваў "Беларусьфільм". У уласным прыліжымасці ў кожнай намінацыі вызначаліся і гледчыя — найбольшы Прызоў глядацкіх сімпатый атрымалі аўтары з Полацка. Падрабязна пра ўсіх лаўраты можна даведацца на насычаным інфармацыйна сайце конкурсу, на якім ёсць нават магічмае паглядзець кожныя работы! Там жа можна і сабмеркаваць — дыскусію на сайце вядзеша дэлаві бойка. Фестываль насамрэч жыў і шкава вельмі многае, кіно — мастацтва, якое аб'ядноўвае творчых людзей і рэалізуе іх, і грозных месцаў пражывання.

Святочныя сюрпрызы-падарункі

Калядна-навагодняе музычна-тэатральнае марафон пачынае свой бег ужо сёння-заўтра. Цікавыя праектаў, падрыхтаваных творчымі калектывамі, — процма. Кожны зможа знайсці штосці не толькі забаўляльнае, але і, што асабліва актуальна для дзіцячай аўдыторыі, адначасова асветнічае, скіраванае на выхаванне душы і розуму.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Так, у Новым драматычным тэатры прыямыліцца сёння і застанецца на ўсе зімовыя канікулы "Іншпаланінак", касмічным палятам якога кіруе малоды артыст і яшчэ больш малоды рэжысёр Арыём Пічук. Адначасова з гэтым Музычная лабараторыя ArtGrand і Мастацкая галерія Міхалы Савіцкага рытуеюць чартовую сустрэчу скрыжовай "Тіці — зямля, радзіма" (першыя такія сустрэчы ладзіцца ўвесну). Звернем увагу, што гэта не проста канікут ататані жывацца, а больш вольная форма, што спалучае выступленні з чалавечымі стасункамі, пытанымі-адказамі выкладчыкаў, навучэнцаў, аматараў музыкі іх узрастаў. Сярод удзельнікаў, дарчы, будуць не толькі мінчукі, але і прадстаўнікі Лепельскай дзіцячай школы мастацтваў. Можна будзе пацуч і акадэмічную скрыпку — як сола, так і ў ансамблі, і — электрычную. Так што забудзе пра іных музыкантаў з "саванавым" дзіянствам — вучыцца можна весела і з захапленнем. Тэатр "Тарыторыя мюзікал" сустрэне гледачоў адразу некалькімі адметнымі праектамі. Заўтра на сцене Рэспубліканскага Палаца



культуры прафсаюзаў — незвычайны паказ спектакля "Маша і Віяа супраць зліхвіткі гіт". Разам з прафесійнымі артыстамі ў цэнтраві ступі выстуць дзеці вараў ад нараджэння лэдзі Глеб Аўчароў і Сафія Граб'ёва, якім дапамагла дзяржаўная праграма каледарнай імплантанцы: дзіякучы праведзенай апэрацыі яны могуць іпацуч чы, размаўляць і нават сьпяваць, напоўніў рэалізоўчы свае таланты. А наступным тыднем той жа тэатр прэзэнтэ прэм'еру мюзікал "Чараўнік Смарагдавага горада". На сцене Палаца культуры МАЗа будзе столькі шуаў — хопіць на ўсіх. Пастаноўшчыкі аб'яваюць нават лятаючую хатку — усё ўср'ёз.

Не менш феэрычным відовішчам аб'явае стаць падарунак ад Беларускай дзяржаўнай філармоніі і Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны Валынціна Дукавіча. Знакаміты харэаграф і рэжысёр даўно выношваў мэры ўвасобіць "Шчаўкунка" сіламі свайго калектыва — ды яшчэ ў жанры мюзікалета. Нарэшце, 24 снежня ўсё павіна здзейсніцца. — Мы прапавілі два гады, — падзяліўся секрэтам Валынцін Уладзіміравіч. — Былі зроблены адметныя аражыроўкі музыкі Чайкоўскага, пашыты касцюмы. Акрамя артыстаў ансамбля, задзейнічана наша студыя. Усё рабілася на вылікі творчым уздыме, каб юныя гледчыя апынуліся ў казанчым горадзе цукерак і салодкіх прысмакаў: менавіта туды, паводле Гофмана, трапілічы героі. Пераказваць гэта бессэнсоўна — трэба паглядзець. Не абдзелены і дарослыя. Па-першае, усе дзіцячыя спектаклі адзіночым "мадулоўчым" у сямейнае, каб іх цікава было глядзець таксама бацькам, бабум і дзядулям. Інае другое, дзіцяці і вачыніч прэм'еры — пра сабе, бадай, галоўнае чалавечэ пацучы, што заважае каханнем. Заўтра Камерны драматычны тэатр упершыню паказаў ў Доме літаратура спектакль "Кружэлка на костках" у пастаноўцы расійскага рэжысэра Рамана Міхеанкіна і сусветна вядомага мастака Тэадора Тажыка. 23 снежня — прэм'ера ў Беларускай дзяржаўнай акадэмічным музычным тэатры: вядоўчы "Каханне, каханне". А неспарэдна ў перапагодны дні адразу на некалькіх сценах — шварг святонічых тэатраўна давага горада". На сцене Палаца культуры МАЗа будзе столькі шуаў — хопіць на ўсіх. Пастаноўшчыкі аб'яваюць нават лятаючую хатку — усё ўср'ёз.

Яўген РАГІН

На пачатку акупацыі маці было 13 гадоў. Не буду расказваць пра цяжар тае пары. Былі і часіны адхлання. Да прыкладу, аднойчы ў хлещуку сваіх вясковых сваякоў Сняжковых (колішні намеснік Старшыні Саўміна БССР Ніна Сняжкова — таксама наша дальняя родзічка) яна знайшла куфар, набыты кнігамі. Той куфар нават на маю будучыню паўплываў у пэўнай ступені. А лёс маці быў вызначаны дакладна. Кніжнае багацце належала студэнту-філолагу (падасца, яго Мішам звалі). З першых дзён Вялікай Айчыннай ён пайшоў добраахвотнікам на фронт. А маці пачала “заглябляцца” ў куфар. У выніку без праблем паступіла ў Гомельскі педінстытут імя Чкалава (цяпер — універсітэт Скарыны) і доўга яшчэ здзіўляла калег дасканалым веданнем сусветнай літаратурнай класікі.

Маці навучыла мяне не толькі чытаць, яна накіроувала маё чытанне. Свае дзіцячыя хваробы згадваю як шчаслівы час адкрыццяў. Мне, вызваленаму ад школы, маці прынесіла з бібліятэкі падшыўкі часопісаў. Уражанне такое, што менавіта тады я прачытаў самае галоўнае, а сёння толькі перачытваю. Словам, вырасла тое, што вырасла. Дарэчы, са спісу літаратуры, рэкамендаванай маці для майго творчага сталення, я не паспеў прачытаць яшчэ дзве кнігі. Мой куфар пакуль не пусты.

Класны кіраўнік 9 “Б” класа Лідскай сярэдняй школы № 11 Наталля Анашкевіч лічыць, са спісу чытанне — працэс святы. Яна дадае, што падчас 130-годдзя з дня нараджэння Максіма Багдановіча яе вучні наведлі Дом Валюшкіна Таўляя пры Лідскім гісторыка-мастацкім музеі. “Падлеткі, — піша спадарыня Наталля, — паўдзельнічалі ў інтэрактыўным мерапрыемстве “У бібліятэцы свет запрашае Пэат”. *Навуковы супрацоўнік музея Алякс Хітун запрашае ў падарожжа на мастацкім свеце Багдановіча. Такім чынам вучні павывалі ў Мінску, Гродне, Яраслаўлі, Вільні і Ялце, патрымаў у руках факсімільнае выданне зборніка “Вянок”.*

Працягвае тэму бібліятэкар Жодзіскай цэнтральнай гарадской бібліятэкі Ірына Халюціч. Яна назвала Максіма Багдановіча зорным паэтам. “Толькі Богам дадзены паэт, — піша спадарыня Ірына, — змог за такі кароткі час падараваць беларускай літаратуры столькі прыгожых мастацкіх вобразаў і ўзбагаціць яе новымі паэтычнымі фарбамі”. На вечарыне, прысвечанай паэту, самыя актыўныя чытачы атрымалі “Знічкі” з вершаванымі радкамі Багдановіча.

Амаль два гады як няма маёй маці. Толькі цяпер разумею, наколькі моцным чалавекам яна была. Не памятаю, да прыкладу, каб маці калі-небудзь плакала. Аўтарытэт мела незвычайны. Калі я гуляў з ёю па мікрараёне, з усіх бакоў чуў: “Добры дзень, Тамара Аляксандраўна!”, “Як жыццё?”, “Як здароўе?” Віталіся яе былыя вучні: сівыя дзяды, кабеты сярэдняга веку, маладыя хлопцы і дзяўчаты. Бывала, што з аднойчы! яна вучыла і бацьку, і яго сына, і яго ўнука. Вучыла маці і мяне: чытаць, прыбіраць хату, садзіць і капаць бульбу, збіраць ягады, любіць людзей і жыццё. Мне падавалася, маці не вельмі шанавала мае творчыя старанні. Але за пару дзён да сыходу сказала, што ў журналістыцы і літаратуры я адбыўся. Большага прызнання і не чакаю. Аднак распавесці хачу пра іншае. Пра выпадковасць як складнік заканамернасці.

Напішыце Дзеду Марозу!



Палобныя акты прайшлі ў сельскай бібліятэцы аграгарадка Мураваная Ашмянскага раёна, у інтэграванай бібліятэцы аграгарадка Дворышча Лідскага раёна.

У Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы, па словах бібліятэкара Кацярыны Сандаковай, працуе выстава творчых работ людзей з абмежаванымі магчымасцямі “Прыгажосць сваімі рукамі”. У экспазіцыі — больш за 20 твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. А майстарка Марына Астаніна правяла майстар-клас па вырабе Каляднай зоркі з паперы.

Працы з людзьмі, што маюць інваліднасць, — тэма не аднаго дня. Таму ў рэдакцыйнай пошце не знікае ліставанне пра творчасць работнікаў культуры

для людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі. Культарганізатар сектара па рабоце сярод дзяткі Палаца мастацтваў Бабруйска Наталля Давідовіч распавядае пра канцэртную праграму “Дабрыня выратуе свет!” для дзяткі з парушэннямі слыху.

Яшчэ адна навіна з Бабруйскага палаца мастацтваў. Загадчык арганізацыйна-метадычнага аддзела ўстаноўвы Наталля Чорная распавяла пра ўзнагароджанне актыўнага арганізатара грамадскага аб’яднання “Беларускае таварыства інвалідаў” і актыўных сябраў інклюзіўнага клуба зносін “ШчасцеЁсць”.

Цыкл мерапрыемстваў для людзей з інваліднасцю прайшоў у сельскай

бібліятэцы аграгарадка Жупрыны. Людзей з абмежаванымі магчымасцямі наведлі дома бібліятэчныя валанцеры аграгарадка Кальчунь. Гэткую ж акцыю правялі супрацоўнікі Ашмянскай раённай бібліятэкі. Напісала пра гэта бібліятэкар Кацярына Чайкоўская.

Акцыя міласэрнасці прайшла і ў Свіслацкай дзіцячай школе мастацтваў. Дзеці разам з педагогам Наталляй Пучкінай падрыхтавалі керамічныя пацкі для сваіх равеснікаў з цэнтра карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі Свіслацкага раёна. Паведамліла пра гэта сама Наталля Пучкіна.

Намеснік дырэктара Зэльвенскай раённай бібліятэкі Вольга Камякевіч распавяла: “Бібліятэкары



На здымках:

- 1 Наталля Пучкіна са сваімі вухаванцамі са Свіслацкай ДШМ.
- 2 У Лідскім музеі, з адзіным прыжыццёвым зборнікам Максіма Багдановіча “Вянок”.
- 3 На Астрэвеччыне кормяць лясных птушак.
- 4 Зэльвеншчына: бібліятэчныя валанцеры ў ветэранаў.
- 5 Чытач Дзіма Карплюк са Століншчыны таксама напісаў Дзеду Марозу.

тацкія густы, але ж бібліятэкару варты не столькі іх задавальняць, колькі фармаваць. Калі я памыляюся, давайце спрачацца.

Самая топавая навіна — са Столінскага раёна. Алена Ворах, супрацоўніца Малькавіцкай сельскай бібліятэкі-філіяла № 22, нагадала нам, што 4 снежня адзначаецца Дзень замоў падарункаў і напісання лістоў Дзеду Марозу. Словам, тут усе, хто верыць у казку, пісалі пільмы таму, хто выдае пад Новы год падарункі. Да лістоў прыкладалі дзіцячыя малюнкi, вершы і апавяданні. Цяпер застаецца чакаць казкі.

Чарговы праект называецца “Накарміце птушак”. Бібліятэкар Астрэвечкай раённай бібліятэкі Вольга Заянчукская паведамляе: “У Аляхуўскай сельскай бібліятэцы сабраліся сябры аматарскага аб’яднання “Жывіца”. Гэтым разам нагаварылі пра птушак, што засталіся зімаваць. Пасля тэрэтычнай часткі дзеці з задавальненнем правялі частку практычную: пайшлі з кармушкамі ў лес”.

Бібліятэкар Навадворскай сельскай бібліятэкі (Шчучынскі раён) Марыя Былоцкая распавяла пра выставу карцін Віктара Чэрнікава. Мінскі мастак вырашыў правесці першую выставу на радзіме жонкі, у вёсцы Новы Двор. На адным з палотнаў гэтая вёска і адлюстравана.

Пішыце пра цікавае і беражыце сябе!

Сустрэнемся праз тыдзень.

9 снежня нашаму сла-вутаму скансэну пад Мінскам споўнілася 45 гадоў. З нагоды юбілею яго калектыў правёў пад эгідай Міністэрства культуры рэспубліканскую навукова-практычную канферэнцыю «Памяць продкаў праз музейны свет (мінулае, сучаснасць і будучыня музеяў пад адкрытым небам)» і ўрачыста адкрыў новую экспазіцыю.

З найсці «Кватэру-майстэрню мінскага краўца» наведвальнікам зусім проста: яна размяшчалася ў першым ад уваходу ў музейны комплекс доме-помніку. (Калісьці ён меў адрас: Мінск, вуліца Вызвалення, 4, і стаяў на тэ-

Жыў-шыў кравец...

«Кватэра-майстэрня мінскага краўца» адкрылася ў Беларускам дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту.



Акуляры.



Казьма і Даміян.

Да 45-гадовага юбілею Беларускай дзяржаўнай музей народнай архітэктуры і побыту ўзнагароджаны ганаровай граматай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь за шматгадовую плённую дзейнасць у захаванні і папулярызацыі нацыянальнай культуры.



Швейная машынка «Грытцнер».



На адкрыцці экспазіцыі.



Ігар Іваноў паказвае стравы яўрэйскай кухні.



Шкатулка з гузікамі.



Дом, дзе адкрылася экспазіцыя.

рыторы былога Замчышча.) Вось на бакавым фасадзе і дошка са свежым надпісам: «Портной Д. Я. Гехтінг принимает заказы и перешаю». Гэта нявядомы персанаж. У спісах майстроў Мінскай рамеснай управы сапраўды значыўся кравец Давід Гехтінг. У 1890 г. яму было 26 гадоў. Ён трымаў майстэрню з жонкай Хаяй, у іх былі дзеткі — сын і дачка. Гэтая маладая сям'я жыла на вуліцы Уваскрасенскай, якая ў 1924 г. была перайменаваная ў вуліцу Вызвалення. Гехтінгу дапамагалі двое падмайстроў. Мяркуючы па ўсім, яго кліенты былі не надта багатымі — з сярэднім дастаткам.

Канец XIX стагоддзя, калі працаваў наш кравец, адзначаны ў гісторыі заняпадам сярэднявечнага цэхавага ўкладу і пераможнымі крокамі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Аднак масавая фабрычная вытворчасць адзення на той час яшчэ не была наладжаная. Патрэбы гараджан у абноўках традыцыйна задавальнялі цэхавыя майстры. Так, паводле перапісу 1897 г., у Мінску выробам адзення займаліся 4600 рамеснікаў, 3500 з іх належалі да яўрэйскай нацыянальнасці. Пэўна, перад Калядамі ў краўцоў было асабліва шмат заказаў ад моднікаў і модніц, якія хацелі пафарсіць на святковых гуляннях у прыгожых строях.

Завітаем жа і мы да працавітага краўца. На дзяржным

вушаку дабрабыт гаспадароў ахоўвае мезуза — скрутак пергаменту, на якім напісана малітва з Торы. А ў пярэд-няй вісіць харугва з выявамі хрысціянскіх святых Казьмы і Даміяна — патронаў цэху мінскіх краўцоў.

Досыць вялікі пакой умяшчае як рамесныя, так і побытавыя аtryбуты. На палічках акуратна раскладзены адрэзы тканін — вядома ж, натуральных: ваўнянае сукно, лён і нават аксаміт. «Напрыканцы XIX стагоддзя сціраліся адрозненні паміж строямі шляхты і буржуазіі, — тлумачыць загалдык навукова-экспазіцыйнага аддзела музея Ігар Іваноў, — заможнасць асобы вызна-

чалася найперш па якасці тканіны».

Пашыў сурдута каштаваў 3-4 рублі, паліто — 5-6 рублёў, камізэлькі ці штаноў — паўтара рубля. Карпатлівай працай кравец зарабляў за месяц у сярэднім 20 рублёў. (Тым часам высокакваліфікаваныя рабочыя на фабрыках і чыгуначнікі атрымлівалі больш за 30 рублёў.)

Здаецца, Давід Гехтінг толькі ненадоўга зняў акуляры і адшоў ад стала, на якім раскладзены яго прылады працы — старадаўнія прасы, нажніцы, напарстак, катушкі з ніткамі. Прыгожая распісаная шкатулка напоўнена гузікамі.

Варта прыглядацца да швейнай машыны. Гэта не

папулярны калісьці амерыканскі «Зінгер», а менш вядомая на нашых землях малэль — «Грытцнер». (Заснаваная Максіміліянам Грытцнерам нямецкая кампанія ў пачатку XX стагоддзя стала найбуйнейшым вытворцам швейных машын у Еўропе.)

Па гатовую камізэльку хутка прыйдзе заказчык. А над вышыванай кашуляй майстар сабраўся яшчэ крыху папрацаваць.

Пакуль муж зарабляў на жыццё, клапаціліся Хая пры-

гатавала сямейную вячэру. Стравы яўрэйскай кухні — рыба хала, фаршыраваная рыба, фаршмак. На асобным століку дамачадаў чакае рытуальны посуд для абмывання рук...

— Задума гэтай экспазіцыі з'явілася ў нашага калектыву амаль тры гады таму, — кажа Ігар Іваноў. — Мы правялі архіўныя даследаванні і ў 2020 годзе ўзяліся за яе падрыхтоўку. Усе аўтэнтычныя экспанаты — з фондавай калекцыі музея. Буфет і крэслы, напрыклад, паходзяць з Паўночнага завулка, дзе месціліся дробныя мінскія слязібы пачатку XX стагоддзя. Шафа — з вёскі Паазер'я. Лялякі выкананы паводле малюнкаў у дарэвалюцыйнай кнізе пра адзенне. А строі аднавілі брэсцкія рэканструк-

тары Андрэй і Алена Варабей.

Кватэра-майстэрня краўца быццам адчыняе гасям акенца ў зніклы свет губернскага Мінска. Пасля яе агляду і аповеду экскурсавода зусім нямякка намаляваць ва ўяўленні вузкія вулічкі Замчышча, дзе адзін да аднаго прымякаюць рамесніцкія дамы-майстэрні, а да мінакоў дасягнуць то стук малатка, то роўны гул швейнай машыны.

Святлана ІШЧАНКА
Фота аўтара

Амаль 20 гадоў займаецца вышываннем вопраткі ў нацыянальным беларускім стылі Марына Баніфацьева. Жыхарка Кобрына стала адной з першых у Беларусі, хто пачаў займацца адраджэннем этнічнай моды. А сёлета яе «вышыванкі» заваявалі Чыкага (ЗША) і Анталію (Турцыя).

Летам 2021 года ў падарожжа па амерыканскім Чыкага адправілася калекцыя адзення «Беларусачка», вырабленая Марынай Баніфацьевай. У канцы лістапада беларускую вопратку змаглі лабачыць удзельнікі і госці інтэрнацыянальнага фестывалю «Матрошка», арганізаванага Рускай праваслаўнай царквой. Дарчы, беларусы прынялі ўдзел у

Нашы вышыванкі — у Чыкага Беларускі модны паказ у замежжы — гэта ява



Юлія Калбыка (у цэнтры) з удзельніцамі шоу «Чараўніца».



Марына Баніфацьева.

дадзеным мерапрыемствам ўпершыню. І ў гэтым вялікай заслуга Юліі Калбыка, ураджэнкі беларускага горада Сморгоні, у якой у Чыкага свая мадэльная школа, дзе дзёўчаты навукаюцца не толькі мадэлінгу, але і этыкету.

— Люблю сваю Радзіму Беларусь. У 2020 годзе я загадала жаданне: арганізаваць беларускі модны паказ у Чыкага. Дзяўчаты мерапрыемства: пазнаёміць гасцей з Беларуссю, — гаворыць Юлія.

У гэтым годзе мары спраўдзіліся, у выніку

з'явіўся шоу-нумар «Чараўніца», у якім дэманструецца вопратка, вырабленая кабырчанкай. Такім чынам, дзякуючы творчаму тандэму Юліі Калбыка і Марыны Баніфацьевай у Амерыцы папулярнае беларуская культура.

Напрыканцы гэтага года суценка з калекцыі «Ладушка», аўтарам якой таксама з'яўляецца кабырчанка Марына Баніфацьева, заваявала турэцкую Анталію. Суценка была прадстаўлена на конкурсе прыгажосці «Міс Еўразія —

2021». Дэманстравала ўбор Дзяна Дзейкун з Рэчыцы, вучаніца студыі моды і стылю Set_models Rechitsa. Аксэсуары да калекцыі вырабіла Вера Пушына з расійскага горада Іжэўска.

Трэба адзначыць, што і ў сябе на радзіме вышытая ў нацыянальным стылі вопратка Марыны Баніфацьевай карыстаецца папулярнасцю. — Менавіта запатрабаванасць і стала галоўным рухавіком развіцця гэтага кірунку і генератарам новых ідэй, — дзеліцца сакрэтамі кабырчанка Марына Баніфацьева.

Наталля КАНДРАШУК,
Кобрын
Фота з архіва Марыны Баніфацьевай



Зінаіда Браткоўская.

У сям'і Зіны Браткоўскай ніхто ў сферы культуры не працаваў. Праўда, мама ў маладосці актыўна ўдзельнічала ў мастацкай самадзеінасці і вельмі хораша спявала. Менавіта ад яе дзяўчынка атрымала ў спадчыну слых і голас. Але дыяпазон цікаўнасцяў быў досыць шырокі. Зіна займалася ў гуртках спартыўнай радзёпеленгацыі, дыванаплення, апрацоўкі драўніны, наведвала танцавальны і вакальны гурткі, брала ўдзел у народнай студыі аперэты "Рампа" ды ўзорным музычным тэатры "Папяровая фантазія" ў Палацы культуры энергетыкаў (ПКЭ).

Так фармаваўся мастацкі густ і ўменне выступаць на сцэне. Акрамя таго, Зіна вучылася ў класе з папулярным вывучэннем музыкі ў СШ № 11. Паступова свет музыкі раскрываўся для дзяўчыны ва ўсёй яго прыгажосці і шматграннасці. Сяброўка прапанавала Зінаідзе разам паступаць у Магілёўскі дзяржаўны каледж мастацтваў. Дзяўчына згадзілася і паступіла на аддзяленне народнай



Сцэна з навагодняга мюзікла "Каляды ў Дыснеі. Зачараваны".



Гурт "DZIVA".

янным поспехам бяруць удзел у шматлікіх гарадскіх мерапрыемствах. Акрамя таго, студыя ўдзельнічае ў навагодніх мюзіклах-казках для дзяцей і ў дзіцячых гульнівых праграмах.

Кіраўнік студыі ўдзельнічае ў напісанні сцэнарыяў і падрыхтоўцы мюзіклаў, а таксама выконвае ролі казачных герояў. У ліпені гэтага года з поспехам прайшла прэм'ера мюзікла для дарослых "Купальская ноч". Цяпер ідуць рэпетыцыі новага мюзікла-казкі да новага 2022 года.

"DZIVA"

Па меры паспяховага авалодання прафесіяй, удзелу ў творчых праектах і назапашванні вопыту ў Зінаіды Браткоўскай саспела жаданне стварыць свой музычны калектыў. У пачатку гэтага года яна арганізавала вакальную групу "DZIVA". У склад яе ўвайшлі Надзея Сілівончык, Вікторыя Тарасенка, Вольга Бабруйка і Любоў Друзік. Прэм'ера калектыву "DZIVA" з поспехам прайшла 14 сакавіка. Затым былі выступленні на канцэртных пляцоўках на свяце Дня Перамогі, Дня горада, на ААТ "СветлагорскХімвалакно", на свяце "Купалле" ў Парычах. Калектыў з натхненнем працуе над пашырэннем рэпертуару.

Такім чынам, з цягам часу раскрываюцца ўсё новыя грані таленту Зінаіды Браткоўскай — кіраўніцы творчых калектываў для дарослых і дзяцей, актрысы мюзіклаў, спявачкі, стваральніцы і кіраўніцы групы «DZIVA». Спадзяюся, ёй скорашча яшчэ многія вяршыні творчасці.

Галіна КАПЕЦКАЯ,
Светлагорск
Фотаздымкі
з асабістага архіва
Зінаіды
Браткоўскай

Спадчына ад маці

Шлях да мюзікла



Узорная вакальная студыя "Жавароначкі".

творчасці (харавая музыка). І вось тут, займаючыся музыкай на прафесійнай аснове, Зінаіда проста закахалася ў сваю прафесію і зразумела, што правільна выбрала справу жыцця.

"ЧЫРКАЎЧАНКА"

Свой працоўны шлях выпускніца каледжа Зінаіда Нілаўна пачала ў Чыркавіцкім цэнтры волдага часу на пасадзе кіраўніцы ансамбля. Вакальны гурт «Чыркаўчанка»

быў створаны ў 1979 годзе. 12 лістапада 2003 года пад кіраўніцтвам мастацкага кіраўніка А. Глазко ансамбль атрымаў найменне "народны". Склад калектыву змяняўся, але з першых дзён і па сённяшні момант у ім спяваюць два ўдзельнікі: Галіна Ржэўская і Уладзімір Даронін. Ансамбль актыўна ўдзельнічае ў канцэртнай дзейнасці, ён — часты госць у санаторыі «Сярэбраныя ключы», з поспехам выступае на канцэртных

пляцоўках горада, раёна і вобласці.

Цяжка атрымаць найменне народнага ансамбля, але яшчэ складаней яго пацвярджаць. Гэта ўдаецца толькі за кошт карпатлівай працы. Пры падборы рэпертуару для абароны звання, ды і ў цэлым для канцэртнай дзейнасці, Зінаіда стараецца стылізаваць народныя песні, надае ім новае гучанне. Народны ансамбль выступае на абласных і раённых аглядах-конкурсах.

"ЖАВАРОНАЧКІ"

У 2019 годзе Зінаіду Нілаўну запрасілі ў ПКЭ кіраваць узорным ансамблем народнай песні "Жавароначкі", які быў створаны ў 1993 годзе. У 2000-м калектыў стаў узорным. Цяпер ён ператвораны ў студыю. Калектыў з'яўляецца лаўрэатам рэгіянальнага фестывалю народнай творчасці "Калядныя вечары", лаўрэат двух міжнародных фестывалюў "Піраміда зорак" і "START", лаўрэат рэспубліканскага фестывалю "Просты матыў"... Юныя спевакі студыі з паста-

Абрады

Пагадаць на часнаку

26 лістапада ў адзеле рамёстваў і традыцыйнай культуры горада Ашмяны прайшла абрадавая праграма "Піліпаўка на парозе". Мерапрыемства стала часткай доўгатэрміновага этнаграфічнага праекта "Без караня і палын не расце".

Госці завіталі да цёткі Валянціны і яе дачкі Аляскі. Частаваліся прысмакамі, бо на носе — пост, які будзе цягнуцца аж да Каляды. Так што кожная галзіна была на вагу золата. Нежанатыя дзеўкі і хлапцы гадалі на часнаку, на лучынах. Кабеты згадвалі свае гаданні ў маладосці.

Цётка Марыя павучыла ахвотных ткаць паясы на дошчачках, а цётка Валянціна — прасці на калаўроце. Ахвотныя былі задаволеныя. Моладзь у "Яшчара" пагуляла. А завяршаўся вечар танцамі. Хто каго запрашаў, не раскажу, бо якая вечарынка без тайны.

Андрэй ТАНЦУН з-пад Ашмян



Вось такія былі скокі!

Пішучы пра гісторыю валанцёрскага руху па аднаўленні палаца апошняга мінскага ваяводы Адама Хмары (№ 45, 2021), які размешчаны ў Сёмкаве, блізу Мінска, мы і падумаць не маглі, што неўзабаве гэтая гісторыя будзе мець вельмі цікавы і важны працяг у старажытным мястэчку Ракаў, што ў Валожынскім раёне. І што тая публікацыя народзіць цыкл артыкулаў пра кампазітара Міхала Грушвіцкага. А таксама талачу на ракаўскіх могілках і канферэнцыю-канцэрт у Дзень народзінаў кампазітара, да арганізацыі якіх самае непасрэднае дачыненне мае наша газета.

Зміцер ЮРКЕВІЧ /
Фота аўтара

Блуканні па гушчарах дарэмнымі не былі...

З суботнікам ды імпрэзай — ад Сёмкава да Ракава



Госці і ўдзельнікі вечарыны-памяці.



Сямейнае пахаванне Хелхоўскіх-Хмараў пасля суботніка.

ПРАЛОГ

Двухдзённая талача з нагоды дня нараджэння пісьменніка Якуба Коласа (3 лістапада), якая прайшла ў Сёмкаве 29 кастрычніка, мела немалы рэзананс. Падтрымаў яе сваёй прысутнасцю тэлеканал АНТ, адгукнуліся публікацыямі іншыя СМІ. У тым ліку — і наша газета. Напрыканцы той лістападаўскай публікацыі “Суботнік у Сёмкаве. “А што зрабіў я?”, мы прывялі словы Аляксандра Мацяся, спецыяльнага карэспандэнта тэлеканала АНТ, які, каментуючы падзею, выказаўся так: “Людзі не просіць “адбудуце нам”. Яны проста прыходзяць і наводзяць парадок, бо гэтая любоў да чысіні навокал — у нашым менталітэце”.

А ШТО ЗРАБІЎ Я?

Рыхтуючы публікацыю пра кампазітара Міхала Грушвіцкага (“К” №46, 49, 2021), мы вырашылі пабываць у ягоных мясцінах — наведваць мястэчка Грушвіцкіх у Выганічах, завітаць у Ракаў, дзе ён пражыў апошнія некалькі год і дзе быў пахаваны на старых каталіцкіх могілках. Стоячы на занябных падмурках сядзібы, нам прыйшла ідэя адзяткаваць “новы” Дзень наро-

дзінаў Міхала Грушвіцкага тут, на Ракаўшчыне. “Новы”, бо раней лічылася, што ён нарадзіўся ў Выганічах 29 лістапада 1828 года, а як паказала знойдзеная нам метрыка яго хросту, нарадзіўся ён 30 лістапада (12 снежня) у Мінску. З маёнтка, які ў некалькіх кіламетрах ад Ракава, мы перамясціліся на ракаўскія могілкі, дзе наведлі магілы Грушвіцкіх — Міхала і Карала (сын кампазітара), якія захаваліся і даглядаюцца месцічамі. Чаго нельга сказаць пра даволі вялікі па памерах сектар старых пахаванняў, які непразна зарос хмызняком. На вялікі жаль, не толькі хмызнік перашкаджаў расчытаць надпісы шматлікіх напузасыпаных і перакулёных надмагілляў XIX стагоддзя. Даглядаючы пахаванні сваякоў, месцічы не заўсёды клапаціліся аб тым, каб і побач з імі было чыста. Праўда, да таго, каб пераўтварыць якую-небудзь занябную магілу ў сметнік, тут не дайшло. Але ўзгадаліся нам могілкі зніклі ў часы апошняй вайны ўсё Радкоўшчына, што ў Смалявіцкім раёне. Там на месцы магіл бацькоў іншага беларускага кампазітара Станіслава Манюшкі мясцовыя жыхары, па няведанні, такі

сметнічак і арганізавалі (“К” № 21, 2019).

Блуканні па гушчарах ракаўскіх могілак дарэмнымі не былі. Высветлілася, што непадалёк ад цаглянай піраміды і побач з высокай чыгуннай стэлай Гіпаліта Горскага ёсць сямейнае пахаванне прадстаўнікоў роду Хелхоўскіх. А гэтыя Хелхоўскія, дзякуючы сваяцкім сувязям з родам Хмараў, былі апошнімі дарэвалюцыйнымі ўласнікамі палаца ў Сёмкаве. І менавіта ў іх часы працаваў на сёмкаўскай смалакурні Янка Купала! Пазней высветлілася, што бацькі самога Адама Хмары доўгі час жылі ў Ракаве і нават былі пахаваныя ў старым касцёле (цяпер не існуе). Так нарадзілася ідэя правесці на ракаўскіх могілках суботнік, прывесчаны і Грушвіцкім, і Хмарам Хелхоўскім, які і адбыўся 4 лістапада. Бралі ў ім удзел валанцёры з Сёмкава Тацяня Хамянікова, Васіль Сідарэнка, Сяргей Пірожнікаў, Ігар Івашкевіч, а з

боку рэдакцыі газеты “Культура” — аўтар гэтых радкоў. Змаганне з хмызняком доўжылася ўвесь светлавы дзень. Спрыяла таму сонца і лёгкі мароз. І завершылася ўжо ў прыцемках, пад снегамі “салот” і сумныя развагі. Справа ў тым, што ракаўскія могілкі, як і любыя іншыя старыя кладкі, што называюцца, “жывыя”. Замест старых, занябных пахаванняў у з’яўляюцца новыя. Прычым, падаецца, часам гэтак “занябнанне” робіцца штучна. Старое надмагілле проста перакрываецца тварам уніз, або ссоўваецца ўбок, каб вызваліць месца для новага пахавання, або проста заштоптваецца ў зямлю. Акурат апошнім акордам нашага суботніка стала ўсталёўка такога паваленага надмагілля Кацярыны з Янчэўскіх Дзюдзевіч (памерла ў 1881 годзе), праз якое прайшла сцэжка да сметніка. І гэтая праблема — сапраўдная трагедыя, бо свае ж землякі, не прыхадні, спіраюць

не толькі адзіную памятку пра гэтых людзей, але і нашу агульную гісторыю. Не кажу ўжо, што за кожным такім знішчаным пахаваннем можа хавацца цікавая або нават сенсацыйная гісторыя. Вельмі хацелася б, каб месцічы, а не толькі жыхары Сёмкава і Мінска, выказалі клопат пра могілкі.

АД СУБОТНІКА ДА КАНЦЭРТА

Пасля вяртання ў Мінск мы ўзяліся за падрыхтоўку да ўрачыстага святкавання Дня народзінаў Міхала Грушвіцкага. І вось 12 снежня, пасля таго як на магіле кампазітара быў запалены зніч, у Januskievic Concert Hall (канцэртнай зале Янушкевічаў), якая знаходзіцца ў прыватным



Удзельнікі канцэртнай праграмы.

Канцэртная праграма вечарыны, падрыхтаваная Святленой Немагай і Аленай Прохаравай, была надзвычай цікавая і багатая на рэ-прэм’еры. Гучалі адшуканыя і прывезеныя з замежных сховішчаў музычныя творы Міхала Грушвіцкага. А таксама кампазіцыі яго бліжэйшага сваяка і знакамітага скрыпача-віртуоза Міхала Ельскага ды іншых знаных кампазітараў беларускага і польскага рамантызму: Міхала Клеафаса Агінскага, Станіслава Манюшкі, Фрэдэрыка Шапэна, Напалеона Орды, Генрыха Вяняўскага, Фларыяна Міладоўскага. У імпрэзе, акрамя згаданых вышэй музыкантаў, бралі ўдзел салісты Беларускай дзяржаўнай філармоніі Тамара Рэмез (сапрапа) і Аляксей Загорскі (скрыпка), музыказнаўца Святлена Немагай (фартэпіяна), Ева Волкава (скрыпка). А гаспадар канцэртнай залы Валяр’ян Янушкевіч (фартэпіяна) завяршыў музычную частку вечарыны “Паланэзам Агінскага”. Дарэчы, у той вечар, магчыма, упершыню пасля смерці кампазітара, у Ракаве загучала “Малітва” (верш Міхаіла Лермантава з музыкі Міхала Грушвіцкага). У XIX стагоддзі партытура “Малітвы” была надрукавана ў Мінску, доўгі час лічылася зніклі, але нядаўна была знойдзена Святленой Немагай.

Асобную частку імпрэзы складала мастацкая выстава краязнаўца Ракаўшчыны. Вядома мастацка Марыя Сыраваш прадставіла серыю акарэльных малюнкаў, створаных у апошнія гады. А мастак-жывапісец Аляксей Родзін паказаў два творы 1980-х, адзін з якіх быў падавана музейю Фелікса Янушкевіча. Завяршылася вечарына экскурсія па музей і дыскусіямі пра мастацтва, музыку і, вядома ж, самога Міхала Грушвіцкага.

Адзінае, што прымусіла сумаваць у той вечар: далёка не ўсе жадаючыя змэлі патрапіць на імпрэзу. Эпідэміялагічная абстаноўка прымусіла нас як арганізатараў увесці такія-сякія абмежаванні на колькасць наведвальнікаў. Але нішто не змяніла зрабіць нам яшчэ адну вечарыну пазней. Тым больш што асоба кампазітара ўсё яшчэ патрабуе папулярнасці.

(Заканчэнне,
пачатак у №50)

4.

Бацька мой (1911 г. н.), чысты русак, нарадзіўся ў Тыфлісе, працаваў да 1945 года ў Баку, — гэта значыць, паўжыцця пражыў на Каўказе, таму прызвычаўся там да своеасаблівых міжчалавечых зносін. А тут — здзіўляўся:

— Што за народ: сяджу ў сваім кабінце, нікуды не выходзіўся, але ведаю ўсё, што робіцца ў маёй “парафіі”: хто ўпотаў касыю ў памешнай зоне, хто ноччу скраў з склада саўтаса мяхі з мінеральнымі дадаткамі, хто араў за грошы суседзям на калгасным трактары, хто па-брананьерску забіў лася... Прыходзіць і даносіць: бацька на сына, швагер на швагра, сусед на суседа, маці на нявестку... Не разумею гэтага!

Ведаў тата не толькі “высковае”.

Адночы я запытаў яго: чаму ў вёсцы Доргунь шэраг дамоў аднолькава жоўта-карычневага колеру? Тата і тут валодаў “тэямніцай”, і на тое меў тлумачэнне. Ён назваў імя, прозвішча жыхара вёскі і адкрыў:

— Ён у Гародні працуе ў чыгуначным дэпо, дзе рамантуюць жорстка пасажырскія вагоны, інтэр’ер якіх такім колерам фарбуюць. Вось ён кожны дзень па бідончыку такой фарбы і возіць дамоў. За тыдзень тых “бідончыкаў” хапае на адзін дом. Дзяржаве невялікая страта, людзям — радасць, а яму — прыбытак.

“Усебачная вока” замянялі даносы.

Доргунь — бліжэйшая да Сапоцкіна вёска.

Таму ведаў тата і бяду, якая абрынулася на ралзіну Колтвін-Ціцінскіх.

5.

Акрамя прыкметы — свежапафарбаваных дамоў — у Доргуні працавала пачатковая школа, а з 5-га класа дзяцей спецыяльных аўтобусам вазілі ў Сапоцкіну ў школу сярэдняю, існаваў ФАП, там меўся клуб, дзе наладжваліся танцы, святкавалі шлюбны, па нядзелях прыязджала кінаперасоўка — паказвалі дзеянні фільмы. Усім гэтым карысталіся чашэра асірацелых дзяцей Колтвінаў.

Асаблівым уражаннем было наведванне зрэдку крамы, дзе ім выдала набыць малюткі пакуначак цукерак-падушчак ці рознакаляровых шарыкаў-дражэ. Але гэта ўспрымалася як вялікая, доўга незабыўная падзея.

Ядвіга па сёння згадвае смак падсалажанай гарбаты з булачкай, якая выдавалі ў пачатковай школе на вялікай пераменцы.

Карацей, жылося радзіне вельмі цяжка.

Пра гэта, канешне ж, даведаўся старшыня гарпасялковага выканкама Аляксандр Віктаравіч Арлоў.

Ён выклікаў да сябе ў Сапоцкіна Леанціну Колтвін.

Прапанова: пайсці працаваць у пярэню. Праца цяжкая фізічная: мясіць цеста, цягаць латкі з выпечкай, трэба зацэмна, ужо да досвітку прытопаць з Доргуні ў Сапоцкіна, растапляць печы, загрузаць цеста ў формы, пачынаць печыва... Але ж затое можна пакаціць “бурчачыя клопаты” ў саўтасе, а ў пярэню ж месца, як гаворыцца, хлебнае.



Бяляя з аўтарам.

Як адазвалася наша кіна-слова



Матэвуш і Ядвіга Бяляя.

6.

Ядвіга ўгадвае: “Не было такой магчымасці нас, дзяцей, часта песьціць цукеркамі з крамы, затое мы ўдасталі елі свежую выпечку, бегалі сустракаць маці з працы, ведаючы, што заўсёды атрымаем цёплае выпечанае смакошце”.

Адночы, скончыўшы вячэрнюю працу, які заўсёды, позна, Леанціна Станіславаўна выбірае ласіца дамоў. Але на выхадзе з пярэняй напатакала Арлова з участковым міліцыянерам. У яе кошыку ляжалі яшчэ гарачыя боханы хлеба, булочки — несла дамоў...

Ядвіга Фёдаруна перадае мне матчыны ўспамін: “У мяне душа ў пяці апусцілася: аблава, кралёж дзяржаўнай маёмасці! Калі спыняць і будзе праверка, скончыцца дронна, — справа не ў Арлове, а ва ўчастковым...” Са слоў маці, Аляксандр Віктаравіч зразумее сітуацыю, скем’ю, стаў яе распытваць: як прайшла працоўная змена, ці ўсё ў пярэню ў парадку, як дзеці... Маці заўсёды казала, што ваш бацька быў строга, але справядлівы. Нас, дзяцей, не ўводзілі талды падрабязна ў курс усіх сямейных дарослых спраў. Але маці заўсёды ўдзячна была радзіне Арловых і асабліва Аляксандру Віктаравічу. Часцяком я сустракала маці ў абеда, пасля яе ранішняй змены, тады ж заканчваліся і мае заняткі ў старым будынку школы ў Сапоцкіне, і тады мы па дарозе дамоў заходзілі да Арловых. Там

мяне, дзяўчынку, вельмі ўраваў старалаўні прас-жалызка, у яким свяціліся вуглі. А цёця Ліда частавала мяне варэннем, якое гатавала некая асабіва... Пасля, як загінуў Віця, маці не змагла жыць у доргунскім доме, і мы з родзічамі здохлі купіць падарок у Сапоцкіне, побач з новай школай. Сустракаць маці з працы стала не па дарозе, і заходзіць у дом Арловых я стала ўжо радзей”.

Вось так будоўвала жыццё “даргунска-сапоцкінскаю” лінію сюжэта, якой накіравана перасекчыся з кіношнай.

Таму вярнемся ў 1968 год.

7.

Меўшыя адбыцца прыезд здымачнай групы фільма “Герой не спазняюцца” і сустрэча ваяроў-ветэранаў вайны тады літаральна ўзрушылі вёску Доргунь.

Я не быў таму сведкам, але мне шмат хто падрабязна расказваў: пярэню прасавалі чырвоныя галыштукі, спраўлялі святочныя кашулі, з сапоцкінскай школы перадалі новы бліскучыя горні, піянерважатая, казалі, напярэдняй здымак з’ездзіў ў Гародню, зрабіў манікюр — як жа: у кіно будуць здымаць!

Мой дарагі, гаротны, бязмежна таленавіты сябра кампазітар Яўген Грышман, якога так палюбіў і рэжысёр Мікіта Хубав, напісаў выдатны марш на вырванне з лесу калонны грозных танкаў і іх

парадна-ўражывальны праезд міма хлопчыка, імя якога мы цяпер ведаем: Віця Колтвін.

Наша з Хубавым стужка тая па сёння ўражвае глядачоў.

І вось доказ: у 2014-м да мяне дазваніліся з Нюрнберга і запрасілі на фестываль бардаўскай песні ў памяць Уладзіміра Ланцберга з маімі карцінамі “Тут вам не раўніна” і “Галоснасць па-савецку. Няправільныя песні” — канешне ж, я паехаў.

А ў наступны год запрасілі з фільмамі “Герой не спазняюцца” і “Святочны альбом” на той жа фестываль: адшукалі іх у інтэрнэце.

8.

І вось урэшце развязка сюжэта, што сплёў найлепшы драматург — Жыццё.

Ядвіга Фёдаруна, у дзявоцтве Колтвін, цяпер даўно ўжо

Бяляя, супакоіўшыся, выкладае сутнасць званка з Гародні да мяне ў Мінск.

Персанаж нашага фільма “Герой не спазняюцца”, той самы ўпарты дзесяцігадовы хлопчык, які герою — а імі сталіся сучасныя ваяры-танкісты, — усё ж дачакаўся, быў старэйшым братам Ядвігі. Праз шэсць гадоў пасля фільма падлетак загінуў: вясковая матацыклістна неадарочнасць. І Ядвіга просіць: ці можна паглядзець той фільм з удзелам яе брата? Ведала жанчына, што кіно — удадзельная “машына часу”, дзе ўсё на экране вечна жывыя.

Канешне ж, сустрэліся на Дзяды ў Сапоцкіне на могільках, дзе ляжаць бацькі Ядвігі і брат Віця, я завітаў у гасцінны дом Ядвігі і Матэвуша Бялых з дыскам нашага з Хубавым фільма.

Успрыманне жанчынай даўняй стужкі, яе рэакцыю і перажыванні апісваць незвычайна...

Сказала на развітанне:

— І тое, што вы жывяце ў Мінску і прафесія ваша рэжысёр, я ведала ўжо вельмі даўно. Шмат год назад, увесць час мама прасіла, каб я вас расшукала і выказала ўдзячнасць вашым продкам, вашай радзіне. Я не магла адказаць маці, а толькі тлумачыла, што мяне сучасныя Арловы зусім не ведаюць і не зусім спрыяльна турбаваць іх па такой асабістай справе... А бацьчыне: аказалася гэта важна. Канешне, я не магу ўсяго ведаць, што звязвала нашы радзіны, нешта так і застанецца таямніцай. Але менавіта сам я вашага бацькі падтрымлівала нашу сям’ю, калі была ў тым вострая неабходнасць. Так што запавет, пажаданне сваёй маці я выканала. Дзякую вам шчыра, што адгукнуліся, за спачуванне, за фільм.

Так здзейсніўся запавет верша:

“Нам не дано прадугадаць,
Как слово наше отозвется...”, — як бы даўно слова тое ні было сказана.

(Заканчэнне. Пачатак на ст. 3)

Галадаючы падлетак Міша Фінберг радасна збігае ў войска, у духавы аркестр штаба ЧБВА. Там, узгадваў ён, упершыню ў жыцці наеўся дасята, упершыню ўзяў у рукі трямбон.

У сярэдзіне 1960-х ён сядзеў за пультам трэцяга ці чацвёртага трямбона ў сімфаджазе Дзяржтэлердыі БССР, якім кіраваў славуці дырыжор Барыс Райскі. Тады я, кінарэжысёр т/а “Тэлефільм” таго ж Дзяржтэлердыі, здымаў на кінастужку той аркестр, тады ж мы і пачалі сыходзіцца з маладым трямбоністам Мішам Фінбергам.

■■■■

З траўня 68-га я па сумяшчальніцтве з працай у кіно ўзначаліў мастацкае кіраўніцтва Мінскага цыркама. І адночы, калі я быў у кабінце дырэктара, туды прыйшоў прасіцца на вольную пасаду дырыжора цыркавога аркестра Фінберг. Не сцвярджаю, але, магчыма, мая прысутнасць пры тым не была выпадковай: мо я ўжо замовіў дырэктару слоўца пра знаёмага музыку Мішу Фінберга. І пачалася наша сумесная праца над новымі праграмамі і маімі пастаноўкамі ў цырку.

Цяжкасць яго ўваходу ў аркестр выпала на складаную сітуацыю: “дагрывалі” да пенсіі старыя музыканты — “шанхайцы”, якія прыбылі з-за мяжы ў складзе свайго дысцыплінаванага, сыгранга высокапрафесійнага бэнда, і маладыя мінскія музыканты паступова займалі месцы “эмігрантаў”.

Фінбергу выпала даваць між амбіцыямі, рознымі адносінамі да працы і прафесіяналізмам абедзюх групавак.

Гэта адбывалася на маіх вачах.

“Шанхайцы”, старэйшыя Фінберга на 30-40 гадоў, падтрымалі яго, бо адносіны да працы маладога дырыжора супадалі з іх стаўленнем: адданыя музыцы, яны колькі часу было трэба, столькі і рэспіравалі.

Па Мішавых сяброўскіх прызнаннях — бывала, што і ў парылцы, — “шанхайцы” ў нейкім сэнсе былі нашчасныя людзі: з цяжкасцю ўспрымалі савецкую рэчаіснасць.

Пра тое падрабязна расказаў ён перад кінакамерай у маім фільме 2012 года “Шанхайскі джаз”. Пенсіянераў трымаў у аркестры, колькі тыя жадалі, колькі мелі моцы іграць, з клопатам хаваў іх аднаго за другім. Апошняга “шанхайца”, трямбоніста Барыса Мікалаевіча Гур’янава, калі таму стала цяжка “дудзець”, паставіў за кантрабас, а затым той да сцены быў інспектарам аркестра.

Паступова спецыфічны цыркавы бэнд, якому справядку накіравана было іграць маршы, галопы дзі полечкі, Фінберг ператварыў у канцэртуючы джазавы калектыў. І вынік: замержная гастролі, канцэрты ў Маскве, выступленні па ПТ СССР, запісы на “вялікія вінілы” на фірме “Мелодія”. Мінскі бэнд стаў лепшым сярод вялікай колькасці аркестраў “Саюздзяржцырка”.

Я яго таксама здымаў: фільмы 1983-га “Фантазія на тэмы...”, “А таксама цырк”.

У 1980-м, калі ў мяне склаўся вельмі цяжкі асабісты сітуацыя, Міша так дапамог мне, што на тое сяброўскае ўдзельнічанне ніколі не забудуся — гэта наша з ім таямніца.

Сямнаццаць год прастаяў Міхал Фінберг за пультам джаз-аркестра цырка, разам рабілі з ім новыя пастаноўкі. У 1972-м выпусцілі на арэну Трэці Беларускай цыркавы калектыў, праграма якога цалкам

“Одна, но пламенная страсть” ...



Фінберг на юбілеі аркестра цырка (пачатак 1970-х).

складалася з нумароў, падрыхтаваных у заманежы Мінскага цырка і аздобленых выдатнай музыкай.

Сам ён безупынна аранжыраваў, пісаў арыгінальную, патрэбную нашым спектаклям музыку!..

Але пісалі і іншыя — маладыя музыканты-мінчукі пісалі ананімі. Міша ведаў аўтараў. Уявіце: як было рабіць заўвагі за фальшывую ігру трубачу-ананімішчыку!? Фінберга цягалі па інстанцыях, “органах”, высвятляючы праўдзівасць наветаў. Урэшце, яго, бэспартыйнага, выклікалі ў ЦК партыі і выклікалі перад ім ананімікі — іх было ажно самнаццаць! І там казалі: правяралі, нішто не пацвердзілася.

І раптам... нечаканая прапанова: зрабіць “бизнес-план” на стварэнне Дзяржаўнага Канцэртнага аркестра Беларусі пад яго кіраўніцтвам — “АБ”.

Чамусьці зрабіць тое патрабавалася да наступнай раніцы.

Словам, так у лютым 1987-га скончыўся “цырк на дрэце”!



Гісторыя “АБ” відавочна, даследавана, шырока вядома. Таксама пра станаўленне новага аркестра пісаў я ў “Культуры” ў артыкуле да 70-годзя Міхаіла Якаўлевіча. Раскажу ж пра тое, што ведаю сёння, зладзеца, толькі я, сведкам і ўдзельнікам чаго быў.

7 жніўня 1987-га адбылася першая “паказальная” рэпетыцыя новага аркестра. Па запрашэнні кіраўніка ў былую сталую кансерваторыю, а цяпер базу “АБ”, прыйшлі Ігар Лучанок, Эдзік Ханок, Іосіф Скурко, Дзіма Смольскі, Ядзя Паплаўская з Сашам Ціхановічам. Жэня Глебаў і я прыйшлі з жанкамі... Я запомніў тых, хто сядзеў побач, уздоўж сцяны. Музыканты, відаць было, хваліліся. Сыгралі першую праграму хвілін на сорак — што паспелі напрацаваць толькі “скалочаным” аркестрам за некалькі тыдняў. А ўвечары таго ж дня вельмі вузкім колам “астывалі” ад свята дома ў Мішы за кавуном і каньяком, намыкалі планы...

Сёння з таго, першага складала аркестра за попітрамі ўжо нікога няма — час, час, час...



Час ад часу Фінберг запрашаў мяне рэжысраваць фестывалі “Музы Нясвіжа” — “97” і “98”.

Далей — засвоў прафесію рэжысёра і ставіў праграмы ўжо сам.

Трыццаць два фестывалі джаза

Такія ў нас была здаўна завідзёнка: пасля канцэртаў яго аркестра “АБ”, якія я наведваў, тэлефанаваў яму я, а пасля што-

годніх джазавых фестывалаў — традыцыйна ў клубе Дзяржынскага, якія за 32 гады, уключаючы з 2020-м, я не прапусціў аніводнага, тэлефанаваў наступнага дня раніцай мне ён з пытаннем: “Ну як?”

Ледзь выслушаўшы ад мяне сказаныя ўхвалы, разраджаўся вялікім маналагам: пра новых, адкрытых ім для мінчукоў аўтараў, пра новыя творы, пра яго новых музыкантаў, пра... і, канешне, пра перашколы, пра незлічоныя зайздроснік-каў-“ворагаў”, якія толькі і бачаць, нават у сне, як бы насаліць яму. Называліся закулісныя злыя ўчынкi.



Валерый Шчэрыца, Леў Ходар, Т. Новікава і аўтар на апошнім фестывалі 3 студзеня 2020-га ў фэае клуба Дзяржынскага.

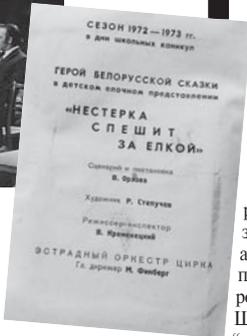
вядомыя абодвум нам прозвішчы, патаемныя факты... Я ведаў, што такой шчырасцю ён можа падзільцца толькі са мной, бо сябруем і супрацоўнічаем другое паўстагоддзе. Фінансавы падтрымліваючы “АБ”, я заўсёды на канцэрты набыў квіты для сваёй кампаніі, для суправаджаючых мяне асоб, што выклікала недаўменне і лёгкае абурэнне Мішы, маўляў, мог бы і не траціцца.

Каго толькі не слухалі мы ў межах джазавых фестывалаў: Аркадыя Шыльклопера, Анатоля Крола, Даяніла Крамера, бэнды прыбалтаў, дзіцячы з Масквы, Георгія Гараняна — усіх ужо не ўзгадаць; у суправаджэнні “АБ” спявалі лепшыя джазавыя вакалісты — еўрапейцы і афраамэрыканцы...

Але гадоўным, канешне ж, было прадманстравана ўзросшы ўзроставы майстэрства “АБ”.

Ён уладкоўваў побытавыя справы музыкантаў: кватэры, прапіскі, дэфіцытныя талды аўта, пуцёўкі дзецям. Аднак кожны год кожны музыкант праходзіў унутрыны конкурс на адпаведнасць катэгорыі і пасадзе — такой завяздэнкай няма ні ў адным мастацкім калектыве.

Асаблівым сродкам адзначаў лідар шматгадовую адданасць “АБ”: ганаровае званне “заслужанага”.



Першымі “з. а.” некалі сталі: перацягнуў з цыркавога фінбергаўскага бэнда трубачу Валерый Шчэрыца, запрошаны з аркестра радыё п’яніст і аранжыроўшчык Андрэй Шпіняў і былыя “песняроўцы” —

клавішнік Анатоль Гілевіч і Уладзімір Ткачэнка (гітара, скрыпка, аранжыроўкі). Пасля іх у 2015-м саксафаніст Уладзімір Коёц стаў чарговым заслужаным артыстам Беларусі.

Закрываючы тэму заслужанасці, дадам, што званнем тым уганароўваліся музыканты “АБ” амаль штогод, па адным. Імі па чарзе сталі гітарыст-віртуоз Сяргей Анцішын, бас-гітарыст Аляксандр Каліноўскі

носіў здымачныя змены, каб не прапусціць джазавых канцэртаў нашага выдатнага бэнда.

У ранішніх перамовах ён абавязкова пытаўся: “Як мая беларуская?” Я ўхвальваў, але кожны раз заўважаў: — Міша, “дзякуй” па-беларуску мужчынскага роду, а не сярэдняга, як па-руску. Таму не “вялікае дзякуй”, а “вялікі”.

Ён абяцаў запомніць, улічыць маю заўвагу, але ў апошняй перадачы “Майстры і куміры” ўсё ж ужо “вялікае”.

Сфатаграфавалі 3 студзеня 2020-га ў фэае клуба перад акрышчэньнем 32-га фестывалю джаза мяне з сябрамі. І пасля канцэрта шчоўкнулі нас з Мішам у яго грымёрцы.

Хто ж ведаў, што гэтыя фота — апошнія; што на фота, дзе нас чацвёрта, дваіх неўзабаве не стане; што фестываль джаза ў клубе Дзяржынскага — апошні, бо памяшканне ставіцца на капіталыны гарамонт; што 11 снежня 2021-га не стане Міхаіла Фінберга.

Хто ж ведаў!..

Шукаў і знаходзіў

Пасля аднаго з фестывалаў з прабаўнем адмяніў абавязковую вачэру: яму трэба было праводзіць ад’яжджаючых запрошаных замежных гасцей. Але праз дзень ці два патэлефанаваў, заехаў да мяне і па-



Фінберг і аўтар пасля апошняга фестывалю 2020-га ў грымёрцы.

і пудадзей-ударнік Валзім Чайкоў — адзіны музыкант, якому дазволена іграць без п’яніхака: вельмі ж ужо цяжка фізічная праца.

Кіраўнік заўсёды веў канцэрт сам, штораў падкрэсліваючы слухачам:

— Мы вас не падманваем: ніякіх фанарам, усё выконваецца ўжывую! Тут — лепшыя музыканты краіны, сапраўдныя зоркі. Давайце павітаем іх!

І зала ўзрываўся апладысмен-тамі. Гэта ён ажышчяўляў свае пастулаты, кіруючыся якімі 35 гадоў веў аркестр: самому не брацца за трамбон — іншыя іграюць лепш; не браць уласных твораў — іншыя пішуць музыку лепш; ніякіх “мінусовак”.

— Для мяне ўсё, што пад “фанеру”, — нежывое, — дэклараў Фінберг. Была, ён падымаў мяне ў зале, прадастаўляючы як прыхільніка джаза, які не прапусціў аніводнага канцэрта. Сапраўды, я нават пера-

вёз у рэстаран — недзе на ўскраіне Мінска. Там нас чакалі.

У пустой днёме зале селі ўдваіх ля вакна.

Мішу трэба было выгаварыцца, а дзе ж знойдзеш такога ўважлівага і разуменчага яго маналогі слухача, як я!

— ...І яшчэ, Валодзя: усё, што тычыцца Беларусі, будзе выконвацца толькі па-беларуску. Беларуская песня меладыйная, магчыма, трохі сумная, але заўжды з сур’ёзным і павучальным зместам. Гэта асабліваці менавіта майго ўспрымання... Што за паняцце “Беларуская музыка”? Няма ў нас азначэння гэтаму тэрміну! Па месцы нараджэння аўтараў, выканаўцаў, па рэпертуары ці яшчэ як? Талды музыка рослаўляцца Глебава і ўсё “песняроўства” свёрлаўчана Міулявіна — міма. Па мове? Талды Антонаў з Маладзечна і мінчанка Свірыдава — міма. А нашы былыя, цяпер масквічы, Глеб Машвейчук, Наталя Палодская, Дзмітрый Калдун — беларускія

выканаўцы? А наш Нацыянальны аркестр, які іграе Дзюка Элінтана, Глена Мілера, Каўнта Бэйсі — беларуская мастацтва? А кампазітар-віяццяблянін Марк Фрадкін? А арышанец паэт-песеннік Барыс Ласкін? А калі ў выканаўцы песня-малітва за сваю Беларусь... але на мове іншай краіны? Ну, ужо хаця памаліцца-ткі за Беларусь можна ж было па-беларуску, як Мулявін, спяваючы купалаўскі тэкст? Б’льганіна, незразумеліца нейкая... каб не сказаць крапчэй!..

Міша келіха не кранае.

— Памятаю пытанне, якое маскоўскія музыкантаўцы задавалі Уладзіміру Мулявіну падчас гастроліў “Песняроў” у сталіцы Расіі з маім аркестрам: “Дзе вы ў Беларусі знаходзіце такіх музыкантаў?” Так і ў мяне: замест музыкантаў, пакінуўшых “АБ” з розных нагод, месцы за іх піютрамі займаюць новыя, больш умелыя. У нас рыхтуюць адметных, штучных музыкантаў! Бяда ў тым, што не можам іх утрымаць: з’яжджаюць назаўсёды за мяжу ці часова — на круўныя лайнеры... З’яжджаюць... І шукаю. І знаходжу!..

Ён пакальпаў у талерцы — там усё застыла, але Міша таго не заўважаў.

— Вось Анатоль Крол падпаў джаз Эдзі Рознера пасля ад’езду таго за мяжу. І дзе той аркестр, дзе? Няма. Адышлі ў гісторыю джаз-аркестры Уцёсава, Рэнскага, Цфасмана, Скамароўскага, Шульжэнка-Каралі, Варламава, братаў Пацра! Няма і тых, што ўзніклі пасля: “Дніпро”, “Рэро”, бэндаў Пеўнера, Блехмана, Людвікоўскага, Міна, Куліева, Бадхена, Гарбатых, Арбеяна, Гарбульскага, Кузнікі, Лук’янава, Брыля, Казлова... Ды і славуці джаз Алега Лундстрэма ў апошнія гады жыцця патрыярха збыраўся час ад часу — на гастролі дзіра на адказныя канцэрты... Я шукаў у розныя гады іх усё!.. Наш “АБ” сёння адзіны на прасторы былога СССР, які ўжывую іграе сапраўдны джаз! Ты ж, Валодзя, чуеш штогод на нашых фестывалах джаза!..

Цяпер з непакоем думаю: а што ж будзе з “АБ” пасля адыходу Мастэра?

Апошні перазвон

І вось я тэлефаную яму ў суботу, 27 лістапада.

Міша, не даслухаўшы маіх кампліментарнаў і адзак пра выступленне яго аркестра, пачаў ухваліць мае перадачы “Люблю і памятаю”. Аказваецца, глядзеў амаль усё. Асабліва кранулі яго выпускі пра дыржыхора Барыса Райскага, у аркестры якога ён іграў, і пра многа “выцягнутага з ценю” дараватага музыканта Жэню Грышмана. Пра гэта стаў ухваліць мяне шматслоўна, таропка — гэта ж людзі яго лёсу, яго пакалення.



Развітваючыся ці падштурхоўваючы мяне на рэалізацыю новай задумы, ён заўсёды палбадзёрваў: “Ну, давай!” Цяпер ужо без яго падштурхоўкі пачынаю рыхтаваць сцэнарый перадачы для канала БТ-3 “Люблю і памятаю” і пра Міхаіла Фінберга.

Я не адпяваю сваіх тварышаў — персанажу перадач “Люблю і памятаю”, — я з імі размаўляю, мы быццам разам узгадваем былыя зьярэнні, сустрачым, супрацоўнічваем.

І дарагога сябра з маладых нашых гадоў Мішу Фінберга я таксама памятаю і люблю.

Аўтар матэрыялаў разварота Уладзімір АРЛОУ, кінарэжысёр

(Заканчэнне. Пачатак на ст. 5)

Другое жыццё старой кінастужкі



«Я родам з дзяцінства», 1966 г., рэж. Віктар Тураў.



«Ветразі майго дзяцінства», 1981 г., рэж. Леанід Мартынюк.

“ДА” І “ПАСЛЯ”

Дарэчы, на афіцыйным канале Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” на Youtube ёсць спецыяльны раздзел, які называецца Belarusfilm Digital. Вось там ужо можна ўбачыць і некаторыя адрэстаўраваныя ігравыя фільмы, такія як “Я родам з дзяцінства” Віктара Турава, “Канстанцін Заслонаў” Аляксандра Файншымера і “Альпійская балада” Барыса Сцяпанавы, і цэлы шэраг анімацыйных. Можна ўбачыць і фрагменты работ з розных кінастужак, і нават цікавыя прыклады, як было “да” і як стала “пасля”. Думаю, гэты працэс рэстаўрацыі прынясе мноства адкрыццяў для сучаснага глядача: менавіта што адкрые шматлікія арыгінальныя, незвычайныя, можа, нават і забытыя беларускія фільмы. Цікавага прагляду!

K



«Светлячок і расінка», 1978 г., рэж. Юрый Бутырын.



«Не пакадай», 1989 г., рэж. Леанід Нячаеў.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экспурсійнае бюро)

Пастаянныя экспазіцыі:
■ Старажытнабеларускага мастацтва;
■ Мастацтва Беларусі XIX ст.;
■ Мастацтва Беларусі XX ст.;
■ Рускае мастацтва XVIII — XX стст.;
■ Мастацтва Еўропы XVI — XX стст.;
■ Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.;
■ 50 шэдэўраў.

Выставы:
■ Выставачны праект “Перадзвіжнікі. Рэалізм. Асвета. Бізнес”.

Філіялы музея
МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВОЙ XIX СТ.”
г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 358 88 78

Пастаянныя экспазіцыі:
■ “Інтэр’еры шляхецкай сядзібы”;
■ “Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча”;
■ “Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.”.

Выстава:
■ **Культура і мастацтва першай паловы XIX ст.** Выстава “Архітэктура і пейзаж”. Да 14 студзеня 2022 г.
■ Выстава аўтарскай лялькі Ірыны Пракоф’евай “Увасабленне”. Да 15 студзеня 2022 г.
■ Тэматычныя праграмы для дзяцей і дарослых. Кожная субота кастрыч-

ніка 11:00, 13:00, 15:00, 16:30
■ Спектакль тэатра ценяў “Сядзібны прывід”. Кожную суботу а 12-й і 16-й гадзінах.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава “Беларускае золата” да 14 студзеня 2022 г.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78
Час працы: *серада-нядзеля з 12:00 да 20:00*
■ Выставачны праект “Тату ў мастацтве. Мастацтва ў тату”.
■ Адкрыццё выставы «Зіма, і ўсё зноў упершыню» 18.12.2021 в 14:30, Экскурсія па выставе — 18.12.2021 а 16:30. Час працы: *серада-нядзеля з 12:00 да 20:00*

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЭТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

■ 19 — “Вілісы. Фатум” (опера-балет у 2-х дзях) Джакама Пучыні. XI Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. Дыржор — Іван Касцяцін. Пачатак у 18.00.
■ 19 — Канцэрт “ContraBass-LIVE”. Да 200-годдзя з дня нараджэння Джавані Батзіні. Пачатак у 18:30.
■ 21 — “Дзікае паляванне караля Стаха” (опера ў 2-х дзях) Уладзімір Солтан. XI Мінскі міжнародны Калядны оперны форум. Дыржор — Андрэй Іванов. Пачатак у 19:00.
■ 22 — Гала-канцэрт зорак сусветнай оперы. XI Мінскі міжнародны Калядны оперны форум Пачатак у 19:00.
■ 23 — “Канёк-Гарбунок” (балет у 2-х дзях) Радзівон Шчадрын. Дыржор — Мікалай Калядка. Пачатак у 19:00.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР “ЛЯЛЬКА”

■ Навагодняя праграма. Прэм’ера спектакля “У пошуках Дзёда Мароза”. Танцавальна-забаўляльная праграма “Навагодняя пошта”. 19 снежня — у 11.00, 17–24 снежня — у 10.00, 12.30.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47.
Тэл.: 242-78-14
Час працы: *аўтарак-нядзеля з 12:00 да 20:00*
■ Выстава “Рафаэль. Эпоха Рэнесансу”.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: *аўтарак, серада, пятніца, субота, нядзеля — з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), чацвер — з 12.00 да 20.00 (касы да 19.30), панядзелак — выхадны*. Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя “Бітва за Маскву. Неўмірчасць падзвігу”. Да 30 студзеня 2022 г.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА “НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19 тэл.: +375177020602, 20660, +375295518051, +375291903149
Палацавы ансамбль:

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародны выставачны праект “Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі нясвіжскага двара” — у складзе пастаяннай экспазіцыі.
■ Виртуальная выстава “Нясвіж — здабытак сусветнай культуры”.
■ Выстава “Добрыя весткі. Паштовая карэспандэнцыя XX ст.” З 1 снежня 2021 г. па 28 лютага 2022 г. у Малай выставачнай зале Палацавага ансамбля.
■ Майстар-клас “Навагодняе ўпрыгожванне”. Дадатковая інфармацыя і броніраванне па тэлефонах: +375 1770 2 39 55, +375 1770 2 21 47.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3
■ Пастаянная экспазіцыя. **Слуцкая брама:** Падрабязную інфармацыю можна даведацца па тэлефонах (+3751770) 20602, (+3751770) 20660 альбо на сайце niasvizh.by.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Тэатралізаваная экскурсія “Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі”.
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі “У гошці да

Пане Каханку”.
■ Тэматычная экскурсія з элементамі квеста для дваіх “Інтрыгі Купідона”.
■ Музейныя камунікатыўныя праграмы: “Табе, нашчадак, у добры дар...”, “Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак”,



■ “Капрызы моды ракако”.
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія “Чароўная гісторыя ў Мірскім замку”.
■ Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясельля.
■ Музейная фотоплячоўка.
■ Квэст “Таямніца двух куфраў”.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА”
МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны “Белдрук”
Падземны пераход ст.м. “Пятроўшчына”.
Падземны пераход ст.м. “Плошча Перамогі”.
Проспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі “Белдрук”
ст.м. “Няміга”, вул. М. Багдановіча.
Проспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Проспект Незалежнасці, 68, в.
Вуліца Лябанка, 2.

Тэлефон для даведак па наяўнасці газеты ў кіёсках “Белдрук” — (017) 2764542 (з 9.00 да 17.30)

**Па пытаннях размяшчэння
рэкламы ў газеце “Культура”
звяртайцеся па тэлефоне
+ 375 17 286 07 97
і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41
альбо пішыце на электронны адрас
kultura@tut.by!**